

Broj: 05-02-1-3483/15
Sarajevo, 27.1.2016. godine

28-01.2016
01/02-02-1-3483/16

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH
- Zastupnički dom -
- Dom naroda -

SARAJEVO

PREDMET: Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama
Zakona o zabrani diskriminacije, *dostavlja se*

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 36. sjednici održanoj 23.12.2015. godine, utvrdilo je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, te zaključilo da se isti uputi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine uz prijedlog da se razmatra po temeljnom zakonodavnom postupku.

U svezi s navedenim, u privitku dostavljamo Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku. Istodobno dostavljamo Pregled odredbi Zakona koje se mijenjaju i dopunjavaju, kao i elektronsku verziju Prijedloga zakona.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK
Zvonimir Kuleša

ПРИЈЕДЛОГ

На основу члана IV. 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на ____ сједници Представничког дома, одржаној _____, и на _____ сједници Дома народа, одржаној _____ године, усвојила је

ЗАКОН О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА

О ЗАБРАНИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Члан 1.

(Дискриминација)

У члану 2. ставу (1) иза ријечи “лицу или групи лица” додају се ријечи „и онима који су с њима у родбинској или другој вези“. Иза ријечи “етничке припадности” ставља се запета и додају ријечи „инвалидитет, старосна доб“. Иза ријечи “друштвеног положаја и пола”, ријечи “полног изражавања или оријентације” мијењају се ријечима “сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика”. Иза ријечи “у свим областима”, ријеч „јавног“ се брише.

Члан 2.

(Облици дискриминације)

У члану 3. ставу (2) иза ријечи “довођења неког лица или групе лица” додају се ријечи „у односу на основе дефинисане у члану 2. ставу (1) овог Закона“.

Члан 3.

(Остали облици дискриминације)

У члану 4. став (1) мијења се и гласи:

“ (1) Узнемиравање је свако нежељено понашање узроковано неком од основа из члана 1. става (1) овог Закона које има за циљ или стварно представља повреду достојанства лица и стварање застрашујућег, непријатељског, деградирајућег, понижавајућег или увредљивог амбијента”.

У ставу (2) ријеч “полно” замјењује се ријечју “сексуално”.

У ставу (5) иза ријечи “помагање другима приликом дискриминације” ставља се запета и додају ријечи “подстицање на дискриминацију”.

Став (6) мијења се и гласи:

(6) „Виктимизација представља сваки облик неповољног поступања према лицима која су у доброј вјери пријавила или намјеравају пријавити дискриминацију, присуствовала или свједочила дискриминацији, одбила налог за дискриминаторским поступањем, на било који начин учествовала у поступку за заштиту од дискриминације, пружила или имала намјеру понудити информације или документа потребна у поступку заштите од дискриминације или о дискриминаторском поступању информисале јавност“.

Додаје се став (7) који гласи:

„(7) Тежим обликом дискриминације сматраће се дискриминација почињена према одређеном лицу по више основа из члана 2 става 1. овог Закона (вишеструка дискриминација), дискриминација почињена више пута (поновљена дискриминација) и дискриминација која постоји дуже вријеме (продужена дискриминација).“

Члан 4.

(Централна институција за заштиту од дискриминације)

У члану 7. ставу (2), тачка л) мијења се и гласи:

“ л) ради на промовисању овог Закона, информисе јавност, подиже свијест, спроводи кампање и на друге начине активно промовише борбу против дискриминације у сврху превенције исте.”

Члан 5.

(Заштита у постојећим поступцима)

У члану 11. додаје се нови став (4) који гласи:

“ (4) Суд и други органи примјењују принцип хитности у свим поступцима у којима се испитују тврдње о почињеној дискриминацији.”

Члан 6.

(Посебне тужбе за заштиту од дискриминације)

У члану 12. ставу (1), тачка д) мијења се и гласи:

“ д) да се пресуда којом је утврђена повреда права на једнако поступање на трошак туженика објави у медијима”.

Иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

“ (2) Захтјеви из става (1) овог члана могу се истакнути заједно са захтјевима за заштиту других права о којима се одлучује у парничном поступку ако су сви захтјеви у међусобној вези, без обзира на то је ли за те захтјеве прописано рјешавање у редовном или у посебном парничном поступку, осим спорова о сметању посједа. У том случају примјењују се мјеродавна правила за врсту спора о којој је ријеч, ако овим Законом није другачије одређено”.

Досадашњи став (4) постаје став (3).

Додају се нови ставови (4), (5) и (6) који гласе:

“ (4) Захтјев за објаву пресуде из става (1) тачке д) овог члана суд ће усвојити ако утврди:

(а) да је до повреде права на једнако поступање дошло посредством медија или

(б) да је информација о поступању које крши право на једнако поступање била објављена у медијима, а објављивање пресуде је потребно ради потпуне накнаде учињене штете или заштите од неједнаког поступања у будућим случајевима”.

“(5) Ако усвоји захтјев за објавом пресуде, суд ће наложити да се пресуда објави у цијелости. Изузетно, суд може одредити да се пресуда објави у дијеловима или да се из текста пресуде уклоне одређени лични подаци ако је то потребно ради заштите приватности странака и других лица, а не доводи у питање сврху пружене правне заштите”.

“(6) Пресуда којом се налаже објава у медијима обавезује издавача медија у којем треба објавити пресуду, без обзира на то је ли био странка у поступку”.

Члан 7.

(Надлежност, рокови и извршење)

У члану 13. став (1) мијења се и гласи:

“ (1) Ако овим Законом није другачије прописано, а у складу са законима о судовима оба ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, за спорове по тужби из члана 12. овог Закона надлежан је у првом и другом степену, поред суда опште мјесне надлежности, и суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште или боравиште, те суд мјеста гдје се догодила штета или је почињена радња дискриминације”.

Став (4) мијења се и гласи:

“(4) Рок за подношење тужбе на основу члана 12 овог Закона износи (3) три године од дана сазнања о учињеној повреди права, а најдаље (5) пет година од дана учињења повреде. Код континуиране дискриминације рок се рачуна од дана посљедње учињене радње. Рокови се не рачунају у случајевима системске дискриминације. Рок за подношење захтјева за ревизију износи три мјесеца од дана уручења другостепене пресуде”.

Члан 8.

(Мјера заштите)

Члан 14. мијења се и гласи:

“(1) Прије покретања и у току поступка поводом захтјева из члана 12. става (1) суд може на приједлог предлагача одредити судску мјеру заштите, односно привремену мјеру заштите, сходно правилима Закона о парничном поступку који се примјењују у Босни и Херцеговини.

(2) Мјера заштите се може одредити:

а) ако предлагач учини вјероватним да је повријеђено право на једнако поступање,

б) ако је одређивање мјере заштите потребно ради отклањања опасности од тешке повреде права на једнако поступање, ненадокнадиве штете или спречавања насиља.”

Члан 9.

(Терет доказивања)

Члан 15. став (1) мијења се и гласи:

“(1) У свим поступцима предвиђеним овим Законом када лице или група лица, на основу њима расположивих доказа, учине вјероватним да је дошло до дискриминације, терет доказивања да није дошло до дискриминације лежи на супротној страни.

Послије става (3) додају се нови ставови (4), (5), (6), (7), (8) и (9), који гласе:

(4) Као свједок у поступцима за заштиту од дискриминације може се појавити и лице које се свјесно изложило дискриминаторском поступању, с намјером непосредне провјере примјене правила о забрани дискриминације.

(5) Лице из става (4) овог члана дужно је да обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о намјераваној радњи, осим ако околности то не дозвољавају, као и да о предузетој радњи извјести Омбудсмена у писменом облику.

(6) Суд лице из става (4) овог члана може саслушати као свједока.

(7) Лице из става (4) може поднијети тужбу из члана 12. става (1) тачки а), б) и д) у конкретном случају.

(8) Одредба става (1) овог члана не примјењује се у прекршајним и кривичним поступцима.

(9) У случају када суд разматра предмет о којем је Институција омбудсмена већ донијела препоруку, коју странка у поступку користи као доказ, суд је дужан у складу с правилима поступка размотрити препоруке Омбудсмена.”

Члан 10.

(Учествовање трећих лица)

У члану. 16. ставу (1), иза ријечи “овог Закона”, ријечи “може се као трећа страна” мијењају се ријечима “може се као умјешач”.

Став (2) мијења се и гласи: “Суд ће дозволити учествовање умјешача само уз пристанак тужиоца”.

Додаје се нови став (3) који гласи:

“(3) Умјешач ће учествовати и предузимати радње у поступку све до изричитог опозива пристанка тужиоца”.

Досадашњи став (3) постаје став (4) у којем се ријечи “трећа странка сама сноси” замјењују ријечима “умјешач сам сноси”.

Члан 11.

(Колективна тужба за заштиту од дискриминације)

Члан 17. мијења се и гласи:

“(1) Удружења или друге организације основане у складу са законом, које се баве заштитом људских права, односно права одређене групе лица, могу поднијети тужбу против лица које је повриједило право на једнако поступање већег броја лица која претежно припадају групи чија права тужилац штити уз њихову сагласност.

(2) У тужби из става (1) овог члана могу се истакнути захтјеви да се:

а) утврди да је тужени повриједио право на једнако поступање у односу на чланове групе чија права тужилац штити,

б) забрани предузимање радњи којима се крши или може прекршити право на једнако поступање, односно изврше радње којима се уклања дискриминација или њезине посљедице у односу на чланове групе,

в) пресуда којом је утврђена повреда права на једнако поступање објави у медијима на трошак туженог.

(3) Процесне одредбе овог Закона на одговарајући начин примјењују се на тужбу из става (1) овог члана”.

Члан 12.

(Заштита лица која пријављују дискриминацију или учествују у поступку)

Члан 18. брише се.

Члан 13.

У члану 24. иза става (3) додаје се нови став (4) који гласи:

(4) “Сви јавни органи те остала правна лица дужни су да у своје опште правне акте или кроз посебне правне акте регулишу начела и принципе једнаког поступања, те да обезбиједје ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације”.

Члан 14.

(Ступање на снагу)

Овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број

Сарајево, _____ 2015. године

Предсједавајући

Представничког дома

Парламентарне скупштине БиХ
БиХ

Предсједавајући

Дома народа

Парламентарне скупштине

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

У оквиру Устава Босне и Херцеговине, у члану IV. 4. а) предвиђено је да Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине доноси законе у циљу извршавања обавеза Босне и Херцеговине које се у циљу доношења закона о измјенама и допунама Закона против дискриминације у Босни и Херцеговини односе на извршење обавеза Босне и Херцеговине утврђене у оквиру члана II. 1. Људска права и основне слободе којим је утврђено: *“Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода...”* а у оквиру истог члана, става 2. Међународни стандарди, такође је утврђено: *„Права и слободе предвиђени у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода и у њезиним протоколима се директно примјењују у Босни и Херцеговини. Ова акта имају приоритет над свим осталим законима.“*

Темељна одредба Устава Босне и Херцеговине на основу које је припремљен текст овог закона је садржана у члану II. 4. Недискриминација, који је суштински основ за доношење овог закона, а којим је утврђено: *Уживање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу II овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације на било којем основу као што је пол, раса, боја, језик, вјера, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.“*

Основ за доношење овог закона садржи и Општи оквирни споразум за мир за Босну и Херцеговину из Даутона - Споразум о људским правима познат као Анекс 6. Овај Анекс наводи 16 међународних инструмената из области људских права који имају обавезујући карактер за Босну и Херцеговину. Међу овим конвенцијама и декларацијама треба споменути Општу декларацију о правима човјека из 1948. године, која у члану 7. прокламује једнакост свих пред законом, као и то да „сви имају право на једнаку заштиту против било какве дискриминације којом се крши ова Декларација и против сваког подстицања на такву дискриминацију“. Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена из 1979. године наводи у члану 2. да „државе потписнице осуђују дискриминацију жена у свим њезиним облицима и одлучне су водити свим могућим и одговарајућим средствима, и то без одлагања, политику елиминисања дискриминације жена...“. Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације из 1965. године осуђује расну дискриминацију, а државе чланице се „обавезују да ће свим одговарајућим средствима и без одлагања спроводити политику која тежи укинути сваки облик расне дискриминације...“. Европска конвенција о људским правима из 1950. године, која има предност над свим законима у Босни и Херцеговини, гарантује уживање људских права и слобода без дискриминације, а

Протокол 12 уз Европску конвенцију из 2000. године садржи одредбу која уводи општу забрану дискриминације према било којем основу. Конвенција о правима дјетета из 1989. гарантује поштивање права сваког дјетета, без дискриминације. И два међународна пакта, Пакт о грађанским и политичким правима и Пакт о економским, социјалним и културним правима, темеље се на принципу забране дискриминације.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

Босну и Херцеговину додатно обавезује и настојање да постане чланицом Европске уније. Чланство у Европској унији условљено је усвајањем антидискриминаторског законодавства и његове потпуне усклађености с правном стечевином Европске уније, као и његовом примјеном у пракси. У вези с наведеном обавезом, за Босну и Херцеговину је потребно нагласити и важност директива Савјета Европске уније које и Босну и Херцеговину, као чланицу Савјета Европе, обавезују на поштивање принципа недискриминације: Директива која гарантује равноправан третман без обзира на расно и етничко поријекло, Директива која забрањује дискриминацију при запошљавању на основу вјере, убјеђења, инвалидитета, старосне доби или сексуалног усмјерења, те Директива о имплементацији принципа једнаких могућности и једнакога третмана мушкараца и жена у области запошљавања.

Разлози за доношење закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације огледају се у чињеници да је Европска комисија након 6. састанка Привременог одбора за стабилизацију и придруживање, који је дана 3. и 4. јула 2013. године одржан у Брухеллесу, позвала власти Босне и Херцеговине да у потпуности ускладе своје законодавство с *acquis-ом* ЕУ када су питању прописи о борби против дискриминације. **Чланом 1.** мијења се и допуњује члан 2. Закона о забрани дискриминације из разлога што Директива Савјета 2000/78/ЕЦ забрањује дискриминацију на основу сексуалне оријентације, инвалидитета, вјере или убјеђења и доби. У постојећој листи основа у Закону о забрани дискриминације, доб и инвалидитет нису наведени као основи за дискриминацију.

Ради усклађивања Закона о забрани дискриминације с Директивом Савјета 2000/78/ЕЦ приступило се измјени и допуни овог члана додавањем доби и инвалидитета као основа који се јасно наводи. У погледу допуне овог члана, која се односи на родбинску и другу повезаност лица или групе лица, иста је преузета из антидискриминаторских закона земаља у окружењу. Постојећи члан 2. став (1) забрањује дискриминацију на различитим основама, између осталог на основу полног изражавања или оријентације, али овако дефинисан основ није у складу с међународним правним стандардима.

Чланом 2. допуњује се члан 3. Закона о забрани дискриминације у једном дијелу ради прецизирања ове законске одредбе. Директивом 2000/43/ЕЗ и Директивом 2000/78/ЕЗ уређено је да се као облици дискриминације забрањују директна и индиректна

дискриминација, узнемиравање и подстицање на дискриминацију. Овим директивама се од држава тражи да обезбиједи судски и/или управни поступак, обртање терета доказивања, могућност учествовања у поступку као заступници или подршка тужиоцу, заштита од виктимизације, те да санкције буду ефикасне, пропорционалне и превентивне.

Чланом 3. мијењан је члан 4. Закона о забрани дискриминације из разлога што се неко поступање, у смислу Директиве Савјета 2000/43/ЕЗ или Директиве 2000/78/ЕЗ, треба дефинисати као нежељено и дефиниција узнемиравања у постојећем закону, без презицирања ове законске одредбе, на наведени начин могла би бити упитна са становишта принципа пропорционалности.

У складу с наведеним директивама дата је и дефиниција виктимизације и извршена допуна постојеће законске одредбе на начин да се и подстицање сматра обликом дискриминације.

Допуњује се Закон о забрани дискриминације из разлога што важећим законом нису прописани тежи облици дискриминације. Новим чланом се уводе тежи облици дискриминације који ће значити отежавајућу околност при процјени дискриминације као и самом сразмјеру изречене казне. Наведена законска одредба важна је из разлога што ће се истом омогућити заштита лица која су изузетно подложна дискриминацији и по више основа. Таква лица чини посебно рањивима и чињеница да се врло често налазе у подређеном положају унутар своје друштвене групе због истовремене припадности другој друштвеној групи. Закони о забрани дискриминације земаља из окружења имају исте законске одредбе.

Чланом 4. мијења се члан 7. Закона о забрани дискриминације на основу Директиве 10. и 13. Савјета 2000/43/ЕЗ о спровођењу принципа једнаког поступања према лицима без обзира на њихово расно или етничко поријекло, које у члану 10. Директиве предвиђа обавезе државе да шири информације о релевантном пропису и обавијести на одговарајући начин на цијелом простору БиХ. Члан 13. исте Директиве предвиђа успоставу органа за промоцију једнаког поступања што је у складу са чланом 7. овог Закона Институција омбудсмена за људска права БиХ.

У оквиру ове измјене у члану 7. ставу (2) тачки 1) предложена је измјена којом се експлицитно наглашава обавеза промоције овог закона и информисање јавности од стране Институције омбудсмена за људска права БиХ.

Чланом 5. допуњен је члан 11. Закона о забрани дискриминације принципом хитности у свим поступцима у којима се испитују тврдње о почињеној дискриминацији из разлога што Закон прати циљеве директива Европске уније када је у питању дефинисање планираног утицаја Закона. Пракса судова када је у питању ефикасна заштита која би требала бити гарантована овим Законом још увијек није у потпуности остварена. Анализирајући предмете који су до сада разматрани од судова може се закључити да је врло неуједначена. Поред тога и поред чињенице да су предмети

дискриминације хитни, судови још увијек не поступају хитно у свим поступцима у којима се испитује тврдња о почињеној дискриминацији.

Чланом 6. мијења се члан 12. Закона о забрани дискриминације и прописује право тужиоца да захтијева да се пресуда којом је утврђена повреда на једнако поступање, на трошак туженог, објави у медијима уколико је до повреде права на једнако поступање дошло посредством медија или да је информација о поступању које крши право на једнако поступање била објављена у медијима.

Чланом 7. мијења се члан 13. Закона о забрани дискриминације у дијелу који се односи на надлежност судова и допуњен је на начин да се надлежним судом сматра и суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште или боравиште, као и суд мјеста гдје се догодила штета или је почињена радња дискриминације, поред судова опште мјесне надлежности. Разлози због којих се приступило допуни наведене законске норме огледају се у чињеници да је тужиоцу дата могућност избора суда пред којим ће водити поступак по тужби за заштиту од дискриминације.

У најбољем интересу подносиоца тужбе за заштиту од дискриминације, ранији рокови за подношење тужбе, “ (3) три мјесеца од дана сазнања о учињеној повреди права, а најдаље (1) једну годину од дана учињења повреде”, продужени су на (3) три године од дана сазнања о учињеној повреди права, а најдаље (5) пет година од дана учињења повреде, с тим што се исти не рачунају у случају системске дискриминације.

Чланом 8. мијења се члан 14. Закона о забрани дискриминације и представља заштитну мјеру ради отклањања опасности од тешке повреде права на једнако поступање, ненадокнадиве штете или спречавања насиља, која се изриче сходно правилима закона о парничном поступку који се примјењују у БиХ. Мјера заштите постављена у ЗПП-у јасно упућује да њихова сврха у општем смислу није идентична сврси која се жељела постићи оваквом одредбом члана 14. Закона о забрани дискриминације, јер се њихово дјеловање може свести на обезбјеђење доказа и обезбјеђење тражбине, док је измијењеном одредбом члана 14. става (2) потребно одредити мјеру заштите и ако предлагач учини вјероватним да је повријеђено право на једнако поступање и одређивање мјере заштите је потребно ради отклањања опасности од тешке повреде права на једнако поступање, ненадокнадиве штете или спречавања насиља.

Наиме, треба подсјетити да је забрана дискриминације право које је срж људских права која морају бити заштићена у свим доступним правним поступцима и која морају имати посебан третман у примјени управо због осјетљивости заштићеног права и прерасподјеле терета доказивања на тужену страну.

Чланом 9. мијења се члан 15. Закона о забрани дискриминације у погледу норме која регулише прерасподјелу терета доказивања које је гарантовано свим

антидискриминаторским директивама. Антидискриминаторске директиве уједначено одређују принцип прерасподјеле терета доказивања и прописују да када странка која сматра да јој је повријеђено право на једнакост у поступању изнесе и докаже чињенице на основу којих може учинити вјероватним да је до дискриминације дошло, на туженом је да докаже да није повриједио гаранцију једнакости у поступању.

Узимајући у обзир наведено, приступило се измјенама и допунама наведене законске норме.

Додаје се нови став (9) члана 15. Закона о забрани дискриминације који је предложен из разлога што се у досадашњој судској пракси препоруке Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине нису узимале у обзир и што је судска пракса и у овоме дијелу била такође неуједначена. Узимајући у обзир подјелу власти на законодавну, извршну и судску и независност судова у њиховом раду, наведеном допуном Закона о забрани дискриминације хтјело се указати на неопходност и потребу разматрања препорука Омбудсмена у поступку који се води, а које странка користи као доказ. С обзиром да препорукама Омбудсмена претходи поступак истраживања, препорука Омбудсмена значајна је у том смислу што већ указује на постојање дискриминације утврђене у спроведеном поступку.

Чланом 10. мијења се и допуњује члан 16. Закона о забрани дискриминације на начин да је умјешачу омогућено право учествовања у поступку на страни лица или групе лица која тврде да су жртве дискриминације. Умјешач је треће лице које се у парници која се води између одређених странака придружује једној од њих, на начин да само не постаје странка, али има правни интерес да странка којој се придружило успије у парници, будући да се правне посљедице пресуде могу индиректно одразити и на његову правну ситуацију.

Чланом 11. мијења се члан 17. Закона о забрани дискриминације и измјеном се прописује да је колективну тужбу за заштиту од дискриминације могуће поднијети да би се утврдило да је тужени повриједио право на једнако поступање.

Чланом 12. брише се члан 18. Закона о забрани дискриминације из разлога што исти дефинише виктимизацију, а виктимизација је посебно дефинисана и убачена као посебан став (6) члана 4. овог закона.

Чланом 13. Закону о забрани дискриминације додаје се нови став (4) члана 24. у циљу обезбјеђења заштите од дискриминације увођењем обавезе доношења општих управних аката од стране јавних органа и правних лица којима ће се регулисати поступање у случају дискриминације.

III. УСКЛАЂЕНОСТ ПРОПИСА СА ЕВРОПСКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Између Босне и Херцеговине, с једне стране, и европских заједница и њихових држава чланица, с друге стране, склопљен је Споразум о стабилизацији и придруживању, као докуменат од посебне важности за развој законодавства, из којег проистичу потребе да се ова проблематика законски регулише на цјеловит начин, а према стандардима које прописује регулатива Европске уније.

Склапањем наведеног Споразума, Босна и Херцеговина је и формално преузела обавезу усклађивања свога цјелокупног законодавства с прописима ЕУ.

Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације (у даљњем тексту: закон) усклађује се с директивама Европске уније, и то:

- Директивом Савјета 2000/43/ЕЗ о примјени принципа равноправности лица, без обзира на њихово расно или етничко поријекло и

- Директивом Савјета 2000/78/ЕЗ о успостави оквира за једнак третман у области запошљавања и избора звања.

IV. МЕХАНИЗМИ СПРОВОЂЕЊА И НАЧИН ОБЕЗБЈЕЂЕЊА ПОШТИВАЊА ПРОПИСА

Темељни институционални механизам дефинисан је кроз надлежности Омбудсмена Босне и Херцеговине и утврђивањем двије процесне могућности, и то претходно подношење приговора у току постојећих поступака или подношење посебне тужбе за заштиту од дискриминације.

Министарство за људска права и избјеглице БиХ дужно је пратити примјену овог закона, што је дефинисано кроз систем прикупљања информација о предметима дискриминације који су обавеза свих надлежних органа у Босни и Херцеговини.

Надлежне институције у Босни и Херцеговини сnose одговорност уколико не сарађују са Омбудсменима Босне и Херцеговине и не достављају тражене информације.

Сви ови елементи утврђени овим законом обезбјеђују одговарајуће механизме спровођења за примјену овог закона, а који су, с друге стране, појачани предвиђањем кривичних одредби за кршење овог закона.

V. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА И ФИНАНСИЈСКИ ЕФЕКТИ ЗАКОНА

С обзиром да Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, као централни орган за заштиту од дискриминације, спроводи Закон о забрани

дискриминације, у складу са својим надлежностима, процјењујемо да за спровођење овог закона нису потребна додатна финансијска средства.

VI. ОПИС КОНСУЛТАЦИЈА ВОЂЕНИХ У ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ ЗАКОНА

У складу са чланом 6. Правила за консултације у изради правних прописа („Службени гласник БиХ“, бр. 81/06 и 80/14), након утврђивања текста Преднацрта закона, дана 26.11.2015. године одржана је јавна расправа о сачињеном Преднацрту закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације и остављен рок од 21 дана за достављање коментара.

У наведеном року достављени су следећи коментари:

- Сарајевског отвореног центра, како слиједи:

Приједлог 1 – Допуна члана 2.

Предлажемо да се члан 2. став 1. допуни са основама «сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика», тако да члан 2. став 1. гласи:

(1) Дискриминацијом ће се, у смислу овог закона, сматрати свако различито поступање, укључујући свако искључивање, ограничавање или давање предности утемељено на стварним или претпостављеним основама, према било којем лицу или групи лица, и онима који су с њима у родбинској или другој вези, на основи њихове расе, боје коже, језика, вјере, етничке припадности, инвалидитета, старосне доби, националног или социјалног поријекла, политичког или другог убјеђења, имовинског стања, чланства у синдикату или другом удружењу, образовања, друштвеног положаја, пола, сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика, као и сваке друге околности која има за сврху или посљедицу да било којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање, на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота.

Образложење:

Постојећи члан 2. став 1. забрањује дискриминацију на различитим основама, између осталог, на основу "полног изражавања или оријентације". Овај основ сада постоји као приједлог у самом тексту Преднацрта закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације БиХ. Нажалост, овако дефинисана основа није у складу с међународним правним стандардима, те не пружа довољну и исправну заштиту лезбејкама, гејевима, бисексуалним, трансродним и интерсполним (ЛГБТИ) лицима од дискриминације. Европска унија је у своме Извјештају за БиХ (2015 Progress Report) констатовала овај проблем.

Тако Извјештај о напредовању утврђује: "On the rights of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex (LGBTI) persons, the 2015 LGBTI Merlinka festival was held with no incidents and with appropriate police protection. Bosnia and Herzegovina was one of the signatories of the Joint Statement of Ministers of the region at the 2015 IDAHO (International

Day against Homophobia) forum. The anti-discrimination law needs to be amended as it does not include a clear definition of gender identity and sexual orientation and refers to sexual expression and/or orientation as grounds of discrimination. The Republika Srpska and Brčko District criminal codes need to be amended to include gender identity and sexual orientation as grounds for hate speech. Despite an increase in violence, attacks and threats towards LGBTI persons and human rights defenders, only a limited number of cases are reported to the police. In September, Bosnia and Herzegovina's Constitutional Court ruled on a violation of the freedom of assembly in the case of the October 2008 Queer Sarajevo Festival when a dozen individuals were attacked, but there has been no criminal prosecution of the attack on the 2014 Merlinka Queer Film Festival. Transgender persons are a particularly marginalised group and no measures are planned for legal gender recognition."

Извјештаји о напредовању за 2014. и 2013. годину, али и резолуције Европског парламента за 2014. и 2013. годину су утврдиле исти проблем. Европска унија је у оквиру закључака седме сједнице Структуралног дијалога о правосуђу (http://europa.ba/?page_id=556), у мају 2014., позвала БиХ да кроз Закон о забрани дискриминације побољша заштиту ЛГБТИ лица од дискриминације. Сличан позив БиХ је добила кроз закључке Привременог одбора (2013) по Споразуму о стабилизацији и придруживању. Такође, БиХ је у оквиру УН-овог Универзалног периодичног прегледа 2014. добила препоруку од Републике Француске, која се односи на исти проблем. Такође, Заједничка комисија за људска права ПСБИХ је на основу тематске сједнице о правима ЛГБТИ лица из маја 2015. донијела закључак да се приступи измјени и допуни Закона о забрани дискриминације БиХ и да се тако обезбиједи исправна и јасна заштита ЛГБТИ лица од дискриминације.

Директива 2000/43/ЕЗ забрањује дискриминацију на основу расног или етничког поријекла, Директива Савјета 2000/78/ЕЗ на основу сексуалне оријентације, инвалидитета, вјере или убјеђења, те доби, а Директива 2006/54/ЕЗ и Директива 2004/113/ЕЗ на основу пола (што према пракси Европског суда укључује и родни идентитет и изражавање).

Сума суммарум наведеног би била да је нужно додати и «сексуалну оријентацију, родни идентитет и полне карактеристике» као основа по којима је забрањена дискриминација.

Приједлог 2 – Допуна члана 4.

У члану 4. се додају два нова става, став 7. и став 8:

(7) Говор мржње је изражавање идеја, информација и мишљења у средствима јавног информисања као и у публикацијама, на скуповима и мјестима доступних јавности и исписивање или приказивање порука или симбола којима се подстиче мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства или било којег основа из члана 2. овог закона.

(8) Дискриминацијом у смислу члана 4. овог закона сматраће се и пропуст да се лицима с инвалидитетом, у складу с њиховим специфичним потребама, омогући:

- Кориштење јавно доступних ресурса
- Учествовање у јавном и друштвеном животу
- Приступ радном мјесту и одговарајући услови рада

прилагођавањем инфраструктуре и простора кориштењем опреме у складу с могућностима онога ко је дужан да то обезбиједи.

Образложење:

Ставом (7) уводи се нови облик дискриминације: говор мржње, а по угледу на дефиницију из члана 11. Закона о забрани дискриминације Републике Србије. Ова одредба се показала као јако ефикасна норма за сузбијање говора мржње над мањинским групама, што потврђују и извјештаји и препоруке Поверенице за равноправност Републике Србије.

Ставом (8) се уводи и још један посебни облик дискриминације - пропуштање разумног прилагођавања, у складу с Директивом 2000/78/ЕЦ. Посебан израз принципа једнакости, који сасвим сигурно не представља изузетак већ иде руку под руку са гаранцијом забране неједнакости у поступању на основу инвалидитета, јесте разумно прилагођавање. Оквирна директива (2000/78/ЕЦ) експлицитно наводи како гаранција разумног прилагођавања за лица са инвалидитетом представља гаранцију поштивања принципа једнакости у поступању према овој друштвеној групи. Другим ријечима, разумно прилагођавање није "изузетак од правила" које треба тумачити и примјењивати искључиво у мјери која је строго неопходна како би се остварио неки циљ који дозвољава одступање од важећег стандарда. Разумно прилагођавање јесте правило. У неким државама чланицама ЕУ, пропуштање разумног прилагођавања се у државном законодавству дефинише као облик дискриминације, а код којег долази до дискриминације нечињењем односно пропуштањем. Према Оквирној директиви (2000/78/ЕЦ) разумно прилагођавање представља обавезу послодавца да у случајевима када је то потребно, с обзиром на инвалидитет конкретног лица, предузме одговарајуће мјере којима ће том лицу обезбиједити приступ, учествовање или напредовање у радном односу или стручном оспособљавању, осим ако ће му таква обавеза наметнути несразмјеран терет за његово пословање. Мјере за које је могуће остварити подршку унутар оквира националне политике једнакости лица са инвалидитетом неће се сматрати несразмјерним оптерећењем ко је дужан исто омогућити. Члан 4. Закона о сузбијању дискриминације Републике Хрватске на сличан начин уређује ово питање.

Приједлог 3 – Нова дефиниција члана 5.

Будући да се ишло у измјену члана 5., предлажемо да наведени члан гласи:

- (1) Дискриминација у свим појавним облицима је забрањена.
- (2) Изузетно од става 1. овог члана, не сматра се дискриминацијом стављање у неповољнији положај у сљедећим случајевима:
 - а) када је такво поступање одређено законом ради очувања здравља, јавне безбједности, одржавања јавног реда и мира, превенције кривичних дјела и заштите права и слобода других људи, те ако су употређљена средства у демократском друштву примјерена и нужна за постизање жељеног циља, под условом да такво поступање не доводи до директне или индиректне дискриминације на основу расе, боје коже, вјере, етничке припадности, националног и социјалног поријекла, пола, сексуалне оријентације и инвалидитета;

- б) посебних мјера које укључују било коју мјеру привремене природе, која је нужна и примјерена за остваривање стварне једнакости друштвених група које су у неповољнијем положају, на темељу неких од основа из члана 2. овог закона када је такво поступање засновано на одредбама закона, подзаконског акта, програма, мјера или одлука у циљу побољшања положаја етничких, вјерских, језичких или других мањина или других група грађана или лица дискриминисаних по основама из члана 2. става 1. овог закона;
- в) спровођења мјера социјалне политике којима се погодује лицима или домаћинствима тежег имовинског или социјалног стања, под условом да такве мјере не доводе до директне или индиректне дискриминације на основу расе, боје коже, вјере, етничке припадности, националног и социјалног поријекла, пола, сексуалне оријентације и инвалидитета;
- г) у односу на одређени посао, кад је природа посла таква или се посао обавља у таквим условима да особине повезане с неким од основа из члана 2. овог закона представљају стварни и одлучујући услов обављања посла, ако је сврха која се тиме жели постићи оправдана и услов одмјерен;
- е) при обављању професионалних активности, односно заснивању радног односа, укључењу у чланство те у дјеловању које је у складу с науком и пословањем цркве и вјерске заједнице, те друге јавне или приватне организације чији се систем вриједности темељи на вјери или убјеђењу, а која дјелује у складу с Уставом и законом, ако тако захтијевају вјерска доктрина или убјеђења, те у случају када због природе тих активности или околности у којима се обављају, вјера или убјеђења неког лица представљају истински, законит и оправдан услов за обављање посла, узимајући у обзир систем вриједности те организације;
- ф) у приступу добрима, услугама и спорту те пружању истих ако је приступ добру и/или услузи намијењен искључиво или првенствено припадницима једног пола или лицима са инвалидитетом, под условом да је такво поступање објективно и разумно оправдано легитимним циљем, те ако су употребљена средства примјерена и нужна циљу који се жели постићи;
- г) на основу доби, ако је такво поступање објективно и разумно оправдано легитимним циљем, укључујући легитимне циљеве социјалне политике, социјалне и здравствене заштите, политике запошљавања, промовисања циљева тржишта рада и стручног оспособљавања, те ако су средства за његово постизање примјерена и нужна;
- х) на основу држављанства према посебним прописима;
- (3) Сви изузеци из става 2. овог члана требају остваривати свој легитимни циљ за који су одређени и морају бити примјерени и нужни за остварење тог циља.

Образложење:

Начин на који тренутни текст Закона о забрани дискриминације БиХ, члан 5, уређује изузетке односно могућност одступања од гаранције забране дискриминације је преширок те захтијева озбиљније измјене у сврху усклађивања са ЕУ директивама. Овдје доносимо детаљно образложење.

Свака директива дозвољава и одређене изузетке, при чему, за разлику од Директиве 2006/54 или Директиве 2000/43, Директива 2000/78 прописује најшире могућности одступања од гаранције једнакости у поступању.

Директива 2000/78 тако дозвољава државама чланицама да законима пропишу мјере које се у демократским друштвима сматрају неопходнима у сврху јавне безбједности, очувања јавног реда и спречавања кривичних дјела, очувања здравља те заштите права

и слобода других.

Тако широко постављена изузећа очигледно су преузета из Европске конвенције о људским правима и специфична су за Директиву 2000/78, те као таква нису примјенива у области равноправности полова односно етничке и расне равноправности.

Директива 2006/54, Директива 2000/43 и Директива 2000/78 дозвољавају бона фиде квалификације, тј. употребу недозвољених критерија разликовања онда када, с обзиром на природу радног задатка или контекст у којем се задатак обавља, тај критериј представља стварни и одлучујући фактор за успјешно испуњење конкретног задатка, под условом да је задатак легитиман, односно да је употреба критерија размјерна циљу који се задатком жели остварити.

Међутим, Директива 2000/78 дозвољава државама чланицама да задрже законске прописе који су у тренутку доношења директиве били на снази или који су изгласани након ступања директиве на снагу, али озакоњују праксу која је постојала у тренутку ступања директиве на снагу, а који везано уз радне активности у црквама, односно јавним или приватним организацијама чије се дјеловање темељи на етосу заснованом на религијском или вјерском убјеђењу те дозвољавају различито поступање условљено религијским или вјерским убјеђењем, под условом да узимајући у обзир етос конкретне организације и с обзиром на природу конкретних активности, односно контекст у којем се оне обављају. Такво разликовање представља стварни, легитимни и оправдани критериј запошљавања. Директива 2000/78 дозвољава таквим организацијама да од својих запосленика захтијевају да се према њеном религијском или вјерском етосу односе у доброј вјери и с поштовањем. Такође, специфични изузетак дозвољен овом директивом односи се на поступање на основу доби. Директива 2000/78 изричито дозвољава државама чланицама да пропишу како различито поступање на основу доби неће представљати повреду гаранције једнакости у поступању ако је у околностима националног права оно разумно и објективно оправдано легитимним циљем, укључујући легитимну политику запошљавања, циљеве унапређивања тржишта рада, циљеве стручног оспособљавања те ако су средства намијењена остварењу тог циља примјерена и нужна.

Директива 2000/43/ЕЦ дозвољава разлике у поступању које се заснивају на држављанству (члан 3. став 2), мислећи при томе на држављанство трећих држава, с обзиром да је дискриминација на основу држављанства држава чланица ЕУ забрањена примарним правом ЕУ.

Прије свега, тренутни члан 5. гаранцију разумног прилагођавања дефинише као "изузетак од принципа једнаког поступања" док га Директива 2000/78 изричито одређује као гаранцију спровођења принципа једнакости у поступању. Несклад на концептуалном нивоу представљаће отежавајући фактор у примјени од стране надлежних органа ако због ичега другог онда јер ће органи примјене инсистирати да се изузећа од основног стандарда морају тумачити "строго" или "уско", што ће ограничити ефикасност ове гаранције за лица са инвалидитетом. Штавише, захваљујући начину на који је формулисана друга реченица става 1. члана 5, проистиче да би послодавац могао тврдити да мјере разумног прилагођавања начелно представљају дискриминацију лица без инвалидитета те могу бити предузимане само ако су сразмјерне, с обзиром на специфичне околности и потребе лица без инвалидитета која конкуришу за исто мјесто или радну повластицу. С аспекта Директиве 2000/78 такво тумачење представља неприхватљиво ограничење гаранције разумног прилагођавања.

Надаље, члан 5. дефинише мјере позитивне акције као изузетак од принципа

једнакости у поступању, док је антидискриминаторске директиве Европске уније одређују као специфични облик једнакости у поступању ради постизања пуне једнакости у стварном животу. Осим ове концептуалне разлике, услови дозвољености мјера позитивне акције на којима инсистира тренутни члан 5. нису у складу с онима које је развио Суд Европске уније кроз своје одлуке.

Уз наведено, члан 5. је такође врло нејасан у погледу обима изузетака који се односе на религијске организације и јавне или приватне институције чије дјеловање се заснива на етосу утемељеном на религијском или вјерском убјеђењу. Из текста члана 5. проистиче како је религијским и вјерским институцијама поступање у погледу запошљавања дозвољено неповољно на основу религијских или вјерских убјеђења кандидата иако оно нужно не представља "стварни, легитимни и оправдани критериј" запошљавања. Штавише, одредба члана 5. дозвољава религијским и вјерским организацијама неповољно поступање на темељу било које од недозвољених основа, а не само на основу религијског или вјерског убјеђења. На тврдњу како члан 5. ограничава неповољно поступање ове врсте условима "постизања легитимног циља" и "постојањем разумног односа сразмјерности између средстава која се користе и циља који се настоји реализовати", корисно је указати како исти члан 5. у својој тачки (ц) пружа упутство како су оба услова задовољена "с обзиром да је разликовање, искључење или давање предности извршено савјесно како не би дошло до повреде вјерских осјећања припадника те вјероисповијести или те вјере". С обзиром да у погледу запошљавања одредба члана 5. тачке (ц) омогућава религијским или вјерским организацијама готово неспутану дискриминацију на темељу било које од основа које Директива 2000/78 прописује, она је непомирљива са захтјевима који проистичу из те Директиве. Исто вриједи и за одредбу члана 5. тачке (х).

Приједлог 4 – Допуна члана 7.

Члан 7. тачка л) се мјења и гласи:

л) информисе јавност, подиже свијест, спроводи кампање и на друге начине активно промовише борбу против дискриминације у сврху превенције исте.

Образложење:

На овај начин улога промоције људских права и превенције дискриминације би се морала подвући.

Низом наведених коментара Сарајевског отвореног центра уврштен је дио који се односи на основе дискриминације на начин да је члан 2. закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације допуњен сексуалном оријентацијом, родним идентитетом и полним карактеристикама као основама за дискриминацију. Приједлог Сарајевског отвореног центра за допуну члана 4. закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације није прихваћен из разлога наведених у коментарима Мисије ОСЦЕ-а у БиХ.

Такође, прихваћен је приједлог Сарајевског отвореног центра за допуну члана 7. закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације и овај члан је допуњен предложеном тачком л) која гласи: "информисе јавност, подиже свијест, спроводи кампање и на друге начине активно промовише борбу против дискриминације у сврху превенције исте."

Приједлози Сарајевског отвореног центра који се односе на измјене и допуне чланова 4. и 5. закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације нису прихваћени из разлога који су наведени у коментарима Мисије ОСЦЕ-а у БиХ након одржане јавне расправе.

Наиме, према мишљењу Мисије ОСЦЕ-а у Босни и Херцеговини, код приједлога да се у члану 4. дода став 8) који се односи на „права лица са инвалидитетом“, треба да се узме у обзир да Закон о забрани дискриминације (ЗЗД) не регулише нова права него дефинише облике дискриминације. Сваку одредбу која се односи на "права лица са инвалидитетом" треба уобличити у смислу потенцијалног облика дискриминације, која ће појаснити да би пропуштање разумног прилагођавања могло довести до дискриминације. Међутим, треба узети у обзир да члан 15. став 7. већ изричито регулише да ће у случају "пропуштања разумног прилагођавања" терет доказивања бити на туженој страни. Ово је врло јак механизам процедуралне заштите. Постоји много закона у Босни и Херцеговини који регулишу позитивне обавезе прилагођавања за лица са инвалидитетом и ЗЗД треба да остане механизам за утврђивање пропуста у прилагођавању као облика дискриминације, ако и када се она појави.

Исто тако, Мисија ОСЦЕ-а у Босни и Херцеговини дала је мишљење и на приједлог Сарајевског отвореног центра који је поднијет, у погледу укључења говора мржње као још једног облика дискриминације, као нови став 7) у члану 4. закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације. У образложењу приједлога споменуто је да такво правно рјешење постоји у Републици Србији. Код разматрања овог приједлога треба се узети у обзир да је говор мржње кривично дјело у сва четири кривична закона БиХ. Осим тога, говор мржње је такође дефинисан као прекршај у законима о јавном реду и миру Републике Српске, Брчко дистрикта БиХ и у свим кантонима. На крају, говор мржње такође је кажњив по Закону о спречавању насиља на спортским догађајима. У 2014. Европски суд за људска права донио је одлуку везану за случај из БиХ (Муслија против Босне и Херцеговине АП. 32042/11), у којем је суд одлучио да је БиХ прекршила принцип *не бис ин идем* водећи кривични и прекршајни поступак против истог лица у односу на исти инцидент, одбацујући аргуменат БиХ да кривична и прекршајна дјела садрже различите елементе.

Осим тога, легислатива у Републици Србији не дефинише говор мржње као облик дискриминације, него дефинише да је то подстицање на говор мржње. Подстицање на било који облик дискриминације већ је уврштен у приједлог измјена Закона о забрани дискриминације.

У погледу приједлога Сарајевског отвореног центра који се односи на члан 5. закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације, Мисија ОСЦЕ-а у БиХ је дала мишљење да је прва верзија члана 5. у дистрибуисаном приједлогу измјена и допуна, која прати добро утемељену судску праксу Европског суда за људска права и праксу Уставног суда БиХ, већ довољно јака барем када су дефиниције дискриминације у питању. Требамо задржати могућност постојања теста оправданости којим би се утврдило када се директна и индиректна дискриминација може оправдати. Овај тест је тренутно укључен у члан 5. и измјене и допуне га само оснажују. Један приједлог се односио на измјену дефиниције члана 2. става 2., у смислу укључења теста оправданости овдје, али тренутна структура Закона с чланом 5. има исти ефекат.

Коментари Коалиције “Једнакост за све”, како слиједи:

Коалиција организација цивилног друштва у борби против дискриминације „Једнакост за све“ поздравља Преднацрт закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације (Преднацрт). Преднацрт је понудио рјешења која циљају на побољшање положаја жртава дискриминације код покретања и вођења поступака за заштиту од дискриминације, што је и Коалиција заговарала. У том смислу, посебно истичемо значај понуђених рјешења као што је регулисање виктимизације као облика дискриминације, продужавање и прецизирање рокова, проширивање мјесне надлежности судова, прецизирање обавезе правних лица да донесу интерне антидискриминаторске акте за поступање у случају дискриминације, те поједностављивање услова за покретање колективне тужбе.

Такође, сматрамо и да се актуелни текст Преднацрта може додатно побољшати. Коалиција, стога, у даљем тексту предлаже додатне измјене Преднацрта, и то:

Члан 4. (Остали облици дискриминације)

Мобинг (члан 4. став 3)

У члану 4. брише се став 3.

Иза члана 4. додаје се нови члан 4.а. и гласи: „(1) Мобинг је облик дискриминације.“

„(2) Мобинг је облик узнемиравања на радном мјесту који подразумијева понављање сваког активног или пасивног понашања које има за циљ или стварно представља повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, професионалног статуса или деградације радних услова запосленог, и које изазива страх или ствара непријатељски, понижавајући или увредљив амбијент.“

„(3) Извршиоцем мобинга сматра се послодавац, запослени или група запослених код послодавца који врше мобинг из ставова 1. и 2. овог члана.“

Члан 19. мијења се тако што се иза ријечи „4. (Остали облици дискриминације)“ додаје „и члан 4.а. (Мобинг као облик дискриминације)“.

Мобинг је најчешћи облик дискриминације у пракси у БиХ, што је видљиво и из годишњих извјештаја Институције омбудсмена за људска права БиХ. Мобинг има низ специфичности у односу на друге облике дискриминације, што није обухваћено тренутним законским текстом.

Мишљења смо да је потребно проширити дефиницију мобинга, обезбјеђујући основ за лакше поступање свих које ЗЗД обавезује, те унапређење ефикасности механизма за заштиту од дискриминације.

У том смислу, сматрамо да је посебно важно нагласити да су пасивно легитимисани у случају мобинга послодавац, запослени или група запослених.

Заштита лица са инвалидитетом (члан 5. Изузеци од принципа једнаког поступања)

У члану 4. додаје се нови став 7. који гласи: „Дискриминацијом се сматра непредузимање мјера разумног прилагођавања ради обезбјеђења принципа једнаког поступања према лицима са инвалидитетом.“

Из члана 5. брише се став ф).

Предложена измјена иде ка усаглашавању са касније предложеном измјеном члана 5. те приједлогом измјена члана 15. става (7) Преднацрта, а који се односи на мјере разумног прилагођавања предвиђене чланом 2. Конвенције УН-а о правима лица са инвалидитетом.

Члан 5. (Изузетак од принципа једнаког поступања)

Предлажемо задржавање актуелног члана 5. ЗЗД-а уз мање интервенције, и то:

- брисање става ф. (разумно прилагођавање) који уз горе предложене измјене постаје члан 4. став (7),
- став х. се брише јер је иста материја регулисана чланом 5. ставом ц.

Указујемо на то да се предложени члан 5., како сада гласи у Преднацрту, у суштини понавља, односно прецизира тест за утврђивање дискриминације према пракси Европског суда за људска права, те као такав није адекватан за дефинисање изузетака од принципа једнаког поступања. Будући да прецизира тест дискриминације, предложена формулација из члана 5. Преднацрта би, заправо, требала да буде пребачена у нови став (3) у члану 2. који дефинише дискриминацију.

Изузеци од једнаког третмана су, према нашем мишљењу, боље и потпуније дефинисани актуелним текстом члана 5. ЗЗД-а.

Члан 7. (Централна институција за заштиту од дискриминације)

Члан 7. став 6. (рок за доставу података и докумената на захтјев Институције омбудсмена)

Коалиција предлаже задржавање постојећег рока од 30 дана из члана 7. става 6.

Указујемо на то да се укидањем овог рока, како предвиђа Преднацрт, неће унаприједити одговорност и озбиљност поступака пред Институцијом омбудсмена као централне институције за заштиту од дискриминације. Ово рјешење не доприноси хитности поступка у случају заштите од дискриминације предвиђеним чланом 7. Преднацрта. Такво рјешење довело би у питање и сврсисходност прекршајне одредбе за непоступање правних лица по захтјеву за достављање података и докумената Институције омбудсмена из ЗЗД-а (члан 20. став 1.а.).

Ову корисну одредбу, дакле, треба задржати без обзира на могући начин регулисања овог питања у потенцијално новом закону о Институцији омбудсмена за људска права БиХ.

Члан 7. став 2. л. (Промотивна улога Институције омбудсмена)

Члан 7. став 2. л) мијења се и гласи: „промовише принципе једнаког поступања и забране дискриминације.“

Указујемо на важност регулисања промотивне улоге Институције омбудсмена у вези за овим законом и забраном дискриминације. Тренутна одредба ЗЗД-а која надлежност Институције омбудсмена у овој области одређује у контексту “подизања свијести о питањима везаним за расизам и расну дискриминацију” (чл. 7, ст. 2. ф) преуско је формулисана и, као таква, не одговара потребама јачања промотивне димензије заштите од дискриминације.

Члан 12.а. (Статус препорука Омбудсмена)

Иза члана 12. додаје се нови члан 12.а., који гласи:

“(1) У случају да суд разматра предмет о којем је Институција омбудсмена већ донијела препоруку, суд је обавезан размотрити препоруку Институције омбудсмена.“

„(2) У случају да суд поступа супротно постојећој препоруци Институције омбудсмена у истом случају, обавезан је образложити такво поступање.“

Предложеном измјеном, како сада гласи у приједлогу, препорука Институције омбудсмена, као централне институције за заштиту од дискриминације, и даље задржава статус једнак другим доказима истакнутим у поступку. С друге стране, ако се циља на унапређење статуса препорука Институције омбудсмена и уједначавање праксе у поступању надлежних органа према ЗЗД-у, било би значајно прописати обавезу суда да образложи своју одлуку уколико је она супротна постојећој препоруци Институције омбудсмена у истом случају. Такво рјешење би додатно афирмисало статус Институције омбудсмена као централне институције у овој области и јачало правну безбједност у домену борбе против дискриминације.

Олако одступање од одлуке Институције омбудсмена у овим предметима могло би послати поруку јавности да је поступак пред Институцијом, заправо, ирелевантан, те упутити значајан дио жртава да заобиђу централну институцију за заштиту од дискриминације и директно се обрате судовима. Такве тенденције би биле штетне по жртве, имајући у виду евидентне предности поступка пред Институцијом омбудсмена за људска права БиХ. На крају, треба нагласити да овакво рјешење има значајно упориште у компаративној пракси, јер је предвиђено релевантним законима низа европских земаља, попут Холандије и Аустрије.

Члан 13. (Надлежност, рокови и извршење)

Члану 13. додаје се нови став 5. који гласи: „Лица или групе лица која су изложена дискриминацији, а која траже заштиту својих права у поступцима предвиђеним овим законом, ослобођена су плаћања судских такси.“

Назив члана 13 мијења се и гласи: „Надлежност, рокови, извршење и трошкови поступка“.

Питање трошкова поступка, и то обавезе плаћања судских такси, надокнаде трошкова евентуалног вјештачења, те, генерални принцип парничног поступка према којем странка која изгуби спор сноси и неопходне трошкове друге стране, представљају незанемарив терет за жртве дискриминације и значајну препреку ефективном кориштењу судске заштите од дискриминације. Како би се стимулисала примјена ЗЗД-а, а по угледу на искуства држава чланица Европске уније, потребно је предвидјети ослобађање или барем значајно смањење судских такси и у поступцима за заштиту од дискриминације.

Члан 15. (Терет доказивања)

Ситуационо тестирање

Коалиција подржава увођење ситуационог тестирања у ЗЗД како је предвиђено Преднацртом.

Предлажемо да се члан 15. став 4. избрише из Преднацрта због нејасноћа, неконзистентности, па и контрапродуктивности.

Апсолутно је нејасно зашто би Институција омбудсмена за људска права БиХ требала да има посебну улогу у овим поступцима. Наиме, својеврсна централизација поступка ситуационог тестирања, односно „надзорна“ улога Институције омбудсмена за људска права БиХ у овом домену предвиђена Преднацртом, није у складу с концептом, природом и суштином овог метода доказивања дискриминације. Поред тога, према искуствима других земаља, организације које врше такве активности би требале да имају пуну слободу у примјени овог метода и кориштења његових резултата.

Члан 23. (Објављивање рјешења о прекршају)

У члану 23. иза ријечи “објављује се у” ријечи “јавним медијима” замјењују се ријечима “јавним емитерима”.

Указујемо на то да је одредба о објављивању рјешења о прекршају едукативне и превентивне природе, нарочито у односу на потенцијалне прекршиоце принципа једнаког поступања.

Стога предлажемо да се предвиди објављивање рјешења о прекршају на јавним сервисима који имају друштвено-одговорну и образовну улогу, те много већи домашај него штампани медији.

Коментар Коалиције „Једнакост за све“ који се односи на задржавање постојећег члана 5. Закона о забрани дискриминације прихваћен је, али нису прихваћене даљње сугестије у погледу исте законске одредбе јер се иста неће мијењати.

Коментари Коалиције „Једнакост за све“ који се односе на мобинг нису прихваћени из разлога што је питање мобинга уређено законима из надлежности ентитета и што се

разматра могућност доношења посебног закона на нивоу Босне и Херцеговине који би регулисао питање мобинга. Коментар Коалиције „Једнакост за све“ који се односи на заштиту лица са инвалидитетом (члан 5. Изузеци од принципа једнаког поступања) није прихваћен из разлога који су наведени у мишљењу Мисије ОСЦЕ-а у Босни и Херцеговини и образложени у дијелу коментара Сарајевског отвореног центра који се, такође, односи на права лица са инвалидитетом.

Коментари Коалиције „Једнакост за све“ који се односе на статус Институције омбудсмена за људска права БиХ и рокове нису прихваћени из разлога што су ова законска рјешења усаглашена с домаћим и међународним правним експертима и представницима Институције омбудсмена за људска права БиХ. Коментар Коалиције „Једнакост за све“ који се односи на објављивање рјешења о прекршају (члан 23. Закона) није прихваћен из разлога што се рјешење о прекршају објављује у складу с важећим прописима у БиХ.

Коментари Мисије ОСЦЕ-а у Босни и Херцеговини, како слиједи:

Члан 4.

Приједлог је био да се дода члан који се односи на „права лица са инвалидитетом“.

Код овог приједлога треба да се узме у обзир да Закон о забрани дискриминације (ЗЗД) не регулише нова права него дефинише облике дискриминације.

Сваку одредбу која се односи на "права лица са инвалидитетом" треба уобличити у смислу потенцијалног облика дискриминације, која ће појаснити да би пропуштање разумног прилагођавања могло довести до дискриминације.

Међутим, треба узети у обзир да члан 15. став 7. већ изричито регулише да ће у случају "пропуштања разумног прилагођавања" терет доказивања бити на туженој страни. Ово је врло јак механизам процедуралне заштите. Постоји много закона у Босни и Херцеговини који регулишу позитивне обавезе прилагођавања за лица са инвалидитетом и ЗЗД треба да остане механизам за утврђивање пропуста у прилагођавању као облику дискриминације, ако и када се она појави.

Приједлог је поднијет у погледу укључења говора мржње у члану 4, као још једног облика дискриминације.

У образложењу приједлога споменуто је да такво правно рјешење постоји у Републици Србији. Код разматрања овог приједлога треба се узети у обзир да је говор мржње кривично дјело у сва четири кривична закона БиХ. Осим тога, говор мржње је такође дефинисан као прекршај у законима о јавном реду и миру Републике Српске, Брчко дистрикта БиХ и у свим кантонима. На крају, говор мржње такође је кажњив по Закону о спречавању насиља на спортским догађајима. У 2014. Европски суд за људска права донио је одлуку везану за случај из БиХ (Муслија против Босне и Херцеговине АП. 32042/11), у којем је суд одлучио да је БиХ прекршила принцип *не бис ин идем* водећи кривични и прекршајни поступак против истог лица у односу на исти инцидент, одбацујући аргумент БиХ да кривична и прекршајна дјела садрже различите елементе.

Осим тога, легислатива у Републици Србији не дефинише говор мржње као облик дискриминације него дефинише да је то подстицање на говор мржње. Подстицање на било који облик дискриминације већ је уврштен у приједлог измјена Закона о забрани дискриминације.

На исти начин треба разматрити и приједлог који се односи на додавање употребе физичког насиља као додатног елемента мобингу као облику дискриминације. Слично

као што је већ наведено, физички напади су већ кажњиви по кривичним законима БиХ, као и законима о јавном реду и миру. Осим тога, треба размислити о чињеници да је мобинг у својој природи превасходно емоционално злостављање, а не физичко. Мобинг би могао укључити изношење пријетњи употребе физичке силе, али не укључује и елемент физичке силе.

Прихваћени су сви коментари Мисије ОСЦЕ-а у БиХ који се односе на приједлоге Сарајевског отвореног центра и Коалиције „Једнакост за све“, будући да је поступак израде измјена и допуна Закона о забрани дискриминације вођен у сарадњи и уз помоћ Мисије ОСЦЕ-а у Босни и Херцеговини и Делегације Европске уније у Босни и Херцеговини.

ПРИБАВЉЕНА МИШЉЕЊА

Прије достављања Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације Савјету министара БиХ, ради утврђивања Приједлога закона, Министарство за људска права и избјеглице БиХ је прибавило мишљења надлежних институција, и то: Канцеларије за законодавство Савјета министара БиХ, број: 01-02-1-871/15 од 14.12.2015. године, Министарства правде БиХ, број: 09-02-4-11652/15 од 10.12.2015. године, Министарства финансија и трезора БиХ, број: 05-02-2-9314-2/15 од 14.12.2015. године, Дирекције за европске интеграције Савјета министара БиХ, број: 03/A-07-CP-1704-2/15 од 11.12.2015. године.

Прибављено мишљење Канцеларије за законодавство Савјета министара БиХ, број: 01-02-1-871/15 од 14.12.2015. године, прихваћено је у потпуности и примједбе из мишљења уграђене су у текст Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације.

Прибављено мишљење Министарства правде БиХ, број: 09-02-4-11652/15 од 10.12.2015. године, прихваћено је дјелимично и примједбе које су дате, у складу с Јединственим правилима за израду правних прописа у институцијама БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 11/05, 58/14 и 60/14) и Правилима за консултације у изради правних прописа („Службени гласник БиХ“, бр. 81/06 и 80/14), прихваћене су у потпуности. Нису прихваћене примједбе Министарства правде БиХ које се односе на појединачна законска рјешења будући да су иста усаглашена од стране правних експерата, експерата међународне заједнице и Институције омбудсмена за људска права БиХ и представљају рјешења која су усклађивана с правном стечевином Европске уније. Тако није прихваћена примједба Министарства правде БиХ која се односила на рокове из члана 7. става (4), и то из разлога што су ранији рокови били исувише кратки и као такви нису омогућавали довољну заштиту жртава дискриминације. Такви рокови су прекратки и према релевантном стандарду права Европске уније, као и у односу на рјешења усвојена у другим европским државама и државама окружења.

У прибављеном мишљењу Министарства финансија и трезора БиХ, број: 05-02-2-9314-2/15 од 14.12.2015. године, Министарство финансија и трезора БиХ даје позитивно мишљење на финансијски аспект Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације.

Дирекција за европске интеграције Савјета министара БиХ у свом мишљењу, број: 03/A-07-CP-1704-2/15 од 11.12. 2015.године, констатује да је потребно извршити допуну захтјева и доставити попуњене инструменте усклађености на начин прописан Одлуком о инструментима за усклађивање законодавства БиХ с правном стечевином Европске уније („Службени гласник БиХ“, број 23/11).

Министарство за људска права и избјеглице БиХ је својим актом, број: 07/2-02-936-14/14 од 13.11.2015. године, доставило Преднацрт закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације ентитетским владама и Влади Брчко дистрикта БиХ ради давања примједби и сугестија на предложени текст.

Влада Федерације БиХ доставила је мишљење, број: В. Број: 1688/2015 од 10.12.2015. године, у којем наводи да нема примједби на текст предложеног Преднацрта закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације.

Влада Републике Српске и Влада Брчко дистрикта БиХ нису доставиле примједбе и приједлоге на предложени Преднацрт закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације.

VIII. РАСПОРЕД ЕВЕНТУАЛНОГ ПОНОВНОГ ПРЕИСПИТИВАЊА УВЕДЕНОГ ПРОПИСА

У односу на карактер и садржај овог закона, процјењујемо да је након његовог потпуног усклађивања с *acquis-em* Европске уније потребно анализирати његову примјену у пракси у року од годину од дана ступања на снагу, а његово евентуално преиспитивање у року од најмање три године његове имплементације.

PREČIŠĆENI TEKST-Neslužbena verzija
SA UGRAĐENIM ODREDBAMA ČIJE SE IZMJENE/DOPUNE PREDLAŽU
("Službeni glasnik BiH, broj 59/09")

ZAKON
O ZABRANI DISKRIMINACIJE

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.
(Predmet Zakona)

(1) Ovim se Zakonom uspostavlja okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim osobama u Bosni i Hercegovini i uređuje sustav zaštite od diskriminacije.

(2) Sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine i međunarodnim standardima koji se odnose na ljudska prava i temeljne slobode, ovim se Zakonom utvrđuju odgovornosti i obveze zakonodavne, sudbene i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini, kao i pravnih osoba i pojedinaca koji provode javne ovlasti (u daljnjem tekstu: nadležne institucije u Bosni i Hercegovini), da svojim djelovanjem omoguće zaštitu, promicanje i stvaranje uvjeta za jednako postupanje.

Članak 2.
(Diskriminacija)

(1) Diskriminacijom, u smislu ovoga Zakona, smatrat će se svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojoj osobi ili skupini osoba na osnovi njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugoj udruzi, obrazovanja, društvenog položaja i spola, spolnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim područjima javnoga života.

(2) Zabrana diskriminacije primjenjuje se na sva javna tijela te na sve fizičke ili pravne osobe i u javnom i u privatnom sektoru, u svim područjima, kakve su naročito: zaposlenje, članstvo u profesionalnim udrugama, obrazovanje, obuka, stanovanje, zdravstvo, socijalna skrb, dobra i usluge namijenjene javnosti i javnim mjestima, obavljanje gospodarskih aktivnosti i javne usluge.

U članku 2. stavak (1) iza riječi "osobi ili grupi osoba" dodaju se riječi „i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi“. Iza riječi "etničke pripadnosti" stavlja se zarez i dodaju riječi „invaliditet, starosna dob“. Iza riječi "društvenog položaja i spola" riječi "spolnog izražavanja ili orijentacije" mijenjaju se riječima "seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika". Iza riječi "u svim oblastima" riječ „javnog“ se briše.

POGLAVLJE II. OBLICI DISKRIMINACIJE

Članak 3. (Oblici diskriminacije)

- (1) Neposredna diskriminacija je svako različito postupanje po osnovama određenim u članku 2. ovoga Zakona, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja kada je neka osoba ili skupina osoba dovedena ili je bila ili bi mogla biti dovedena u nepovoljniji položaj za razliku od neke druge osobe ili skupine osoba u sličnim situacijama.
- (2) Posredna diskriminacija podrazumijeva svaku situaciju u kojoj, naizgled, neutralna odredba, kriterij ili praksa ima ili bi imala učinak dovođenja neke osobe ili skupine osoba u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na druge osobe.

U članku 3. stavak (2) iz riječi “dovođenja neke osobe ili skupine osoba” dodaju se riječi „u odnosu na osnove definirane u članku 2. stavak (1) ovoga zakona“.

Članak 4. (Ostali oblici diskriminacije)

- (1) Uznemiravanje se smatra diskriminacijom u svakoj situaciji u kojoj ponašanje vezano uz jedan od navedenih osnova iz članka 2. ovoga Zakona ima za svrhu ili čiji je učinak povreda dostojanstva osobe i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog ozračja.
- (2) Spolno uznemiravanje jest svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne naravi, čija pojava ima za svrhu ili joj je učinak povreda dostojanstva osobe, posebice kada se njime stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo ozračje.
- (3) Mobing se smatra oblikom nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koje se ponavlja radnjama koje imaju ponižavajući učinak na žrtvu i ima za svrhu ili posljedicu degradaciju zaposlenikovih radnih uvjeta ili profesionalnog statusa.
- (4) Segregacija je djelo kojim (fizička ili pravna) osoba odvaja druge osobe na temelju jedne od nabrojanih osnova iz članka 2. ovoga Zakona, u skladu s definicijom diskriminacije sadržanom u članku 2. ovoga Zakona.
- (5) Izdavanje naloga drugima za činjenje diskriminacije i pomaganje drugima u diskriminaciji smatra se oblikom diskriminacije.
- (6) Poticanje na diskriminaciju jest svako zagovaranje nacionalne, rasne ili vjerske mržnje i zabranjeno je.

U članku 4. stavak (1) mijenja se i glasi:

“ (1) Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od osnova iz članka 1. stavak (1) ovog zakona koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja”.

U stavku (2) riječ “spolno” zamjenjuje se u riječ “seksualno”.

U stavku (5) iz riječi “pomaganje drugima prilikom diskriminacije” stavlja se zarez i dodaju riječi “poticanje na diskriminaciju”.

Stavak (6) mijenja se i glasi:

(6) „Viktimizacija predstavlja svaki oblik nepovoljnog postupanja prema osobama koje su u dobroj vjeri prijavile ili namjeravaju prijaviti diskriminaciju, prisustvovala ili svjedočile diskriminaciji, odbile nalog za diskriminatornim postupanjem, na bilo koji način učestvovala u postupku za zaštitu od diskriminacije, pružile ili imale namjeru ponuditi informacije ili dokumente potrebne u postupku zaštite od diskriminacije ili o diskriminatornom postupanju informirale javnost“.

Dodaje se stavak (7) koji glasi:

„(7) Težim oblikom diskriminacije smatrat će se diskriminacija počinjena prema određenoj osobi po više osnova iz članka 2. stavak 1. ovog Zakona (višestruka diskriminacija), diskriminacija počinjena više puta (ponovljena diskriminacija) i diskriminacija koja postoji duže vrijeme (produžena diskriminacija).“

Članak 5.

(Iznimke od načela jednakog postupanja)

Zakonske mjere i radnje neće se smatrati diskriminacijskim kada se svode na nepovoljno razlikovanje ili različito postupanje ako su utemeljene na objektivnoj i razumnoj opravdanosti. Sljedeće mjere neće se smatrati diskriminacijskim kada se njima ostvaruje legitiman cilj i ako postoji razuman odnos razmjernosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizirati i kada:

a) proizlaze iz provedbe ili donošenja privremenih posebnih mjera, osmišljenih kako bi se spriječile ili nadoknadile štete koje osobe trpe, a koje su određene osnovama navedenim u članku 2. ovoga Zakona i to naročito za pripadnike ugroženih skupina, poput: osoba s invaliditetom, pripadnika nacionalnih manjina, žena, trudnica, djece, mladeži, starijih osoba i drugih društveno isključenih osoba, civilnih žrtava rata, žrtava u kaznenim postupcima, raseljenih osoba, prognanika i azilantata; odnosno kako bi se omogućilo njihovo puno sudjelovanje u svim područjima života;

b) su utemeljene na obilježju koje se odnosi na bilo koju od osnova navedenih u članku 2. ovoga Zakona kada, u ograničenim okolnostima, zbog naravi konkretnih profesionalnih aktivnosti koje su u pitanju ili okolnosti u kojima se provode, takvo obilježje je stvarni i određujući uvjet u pogledu odabira zvanja. Ova iznimka bit će predmetom povremenih preispitivanja;

c) su utemeljene na razlikovanju, isključivanju ili davanju prednosti u vezi sa zapošljavanjem kao člana osoblja institucije koje se čini u skladu s doktrinama, osnovnim postavkama, dogmama, vjerovanjima ili učenjima konkretne vjeroispovijesti ili vjere, budući da je razlikovanje, isključenje ili davanje prednosti učinjeno savjesno kako ne bi došlo do povrede vjerskih osjećaja pripadnika te vjeroispovijesti ili te vjere;

d) se njima određuje maksimalna dob najprimjerenija za prekid radnog odnosa i određuje dob kao uvjet za mirovinu;

e) su utemeljene na državljanstvu na način predviđen zakonom;

f) su utemeljene na realizaciji razumne prilagodbe s ciljem osiguranja načela jednakog postupanja u odnosu na osobe s invaliditetom. Poslodavci su stoga, prema potrebi, u konkretnom slučaju dužni poduzeti odgovarajuće mjere kako bi omogućili osobi s invaliditetom da ostvari pristup, sudjeluje ili napreduje u zaposlenju, odnosno da sudjeluje u obuci, ako takve mjere ne nameću nerazmjerni teret poslodavcu;

g) se stavlja u nepovoljniji položaj pri uređivanju prava i obveza iz obiteljskog odnosa kada je to određeno zakonom, a osobito s ciljem zaštite prava i interesa djece, što mora biti opravdano legitimnom svrhom, zaštitom javnog morala, kao i pogodovanju braka sukladno odredbama obiteljskih zakona;

h) se prilikom zasnivanja radnog odnosa, uključuje u članstvo, kao i u djelovanju koje je sukladno nauku i poslanju registriranih crkava i vjerskih zajednica u BiH, te druge javne ili privatne organizacije koje djeluju u skladu s ustavom i zakonima, ako to zahtijevaju vjerske doktrine, uvjerenja ili ciljevi.

POGLAVLJE III. ZAŠTIĆENA PRAVA

Članak 6. (Područje primjene)

Ovaj Zakon primjenjuje se na postupanje svih javnih tijela na razini države, entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskih institucija i tijela, te pravnih osoba s javnim ovlastima, kao i na postupanje svih pravnih i fizičkih osoba, u svim područjima života, a posebice u sljedećim područjima:

a) zapošljavanja, rada i radnih uvjeta, uključujući pristup zaposlenju, zanimanju i samozapošljavanju, kao i radne uvjete, potpore, promicanja u službi i otpuštanja s posla;

b) obrazovanja, znanosti i športa. Dostupnost obrazovanja ne bi trebala ovisiti o useljeničkom statusu djece ili njihovih roditelja;

c) socijalne skrbi, uključujući socijalno osiguranje, socijalne naknade, socijalnu potporu (naknade za stanovanje, naknade za mladež itd.) i način postupanja prema korisnicima socijalne skrbi;

d) zdravstvene zaštite, uključujući dostupnost zaštite i liječenja, i u odnosu na način na koji se pruža zaštita i liječe pacijenti;

e) obuke, uključujući početno osposobljavanje i stalno stručno usavršavanje, sve vrste i sve razine profesionalnog usmjeravanja, naprednog stručnog usavršavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije, uključujući i stjecanje praktičnog radnog iskustva;

f) pravosuđa i uprave, uključujući poslove policije i drugih službenika za provedbu zakona, službenika pogranične kontrole, vojno i zatvorsko osoblje. Konkretno, sve osobe bit će jednake pred sudovima i tribunalima;

g) stanovanja, uključujući pristup stanovanju, uvjete stanovanja i raskid ugovora o najmu;

h) javnog informiranja i medija;

i) članstva u profesionalnim udrugama, uključujući članstvo u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj organizaciji čiji članovi obavljaju određeno zanimanje; uključenost u takve udruge i pogodnosti koje pružaju takve udruge;

j) roba i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima, uključujući, primjerice, pri kupovini roba u trgovini, pri podnošenju molbe za zajam u banci i u odnosu na pristup diskotekama, kafićima i restoranima;

k) obavljanja gospodarske djelatnosti, uključujući pravo o tržišnom natjecanju, odnose između poduzeća i odnose između poduzeća i države;

l) sudjelovanja u kulturnom i umjetničkom stvaralaštvu;

m) jednakom sudjelovanju svih građana u javnom životu;

n) obitelji, pri čemu će bračni drugovi uživati potpunu jednakost prava i odgovornosti glede bračne zajednice tijekom trajanja bračne zajednice i njezine rastave, uključujući i prava i odgovornosti glede podizanja djece, sukladno odredbama obiteljskog zakona.

o) prava djeteta, uključujući mjere zaštite koje su potrebne shodno njihovom statusu maloljetnika od njihove obitelji, društva i države.

POGLAVLJE IV. INSTITUCIJE NADLEŽNE ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE

Članak 7.

(Središnja institucija za zaštitu od diskriminacije)

(1) Središnja institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije je Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ombudsman Bosne i Hercegovine).

(2) Ombudsman Bosne i Hercegovine u granicama svoje nadležnosti:

a) zaprima pojedinačne i skupne žalbe u vezi s diskriminacijom;

b) fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele žalbu zbog diskriminacije pruža potrebne obavijesti o njihovim pravima i obvezama, te o mogućnostima sudske i druge zaštite;

c) povodom žalbe Ombudsman Bosne i Hercegovine može odlučiti da ne prihvati žalbu ili da pokrene istražni postupak;

d) predlaže pokretanje postupka medijacije u skladu s odredbama Zakona o medijaciji;

e) prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima diskriminacije;

f) podnosi godišnje, a prema potrebi i izvanredna izvješća o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;

g) informira javnost o pojavama diskriminacije;

h) na vlastitu inicijativu provodi istraživanja u području diskriminacije;

i) daje mišljenja i preporuke radi sprečavanja i suzbijanja diskriminacije, te predlaže odgovarajuća zakonska i druga rješenja nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine;

j) ima pravo pokrenuti i sudjelovati u postupku za zaštitu od diskriminacije za prekršaje propisane ovim Zakonom;

k) prati zakonodavstvo i daje savjete zakonodavnim i izvršnim tijelima;

l) podiže svijest o pitanjima vezanim za rasizam i rasnu diskriminaciju u društvu;

m) unapređuje politike i prakse koje imaju za cilj osigurati jednako postupanje.

(3) Ombudsman Bosne i Hercegovine pri izradi redovnih izvješća, mišljenja i preporuka o pojavama diskriminacije surađuje s udrugama civilnog društva koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava i udrugama koje se bave zaštitom prava skupina izloženih visokom riziku diskriminacije.

(4) Ombudsman Bosne i Hercegovine pruža pomoć osobama ili skupinama osoba koje se obraćaju međunarodnim tijelima za zaštitu od diskriminacije u davanju uputa, savjeta, konzultacija tijekom postupka, prijedloga i preporuka.

(5) Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine će u svrhu ostvarivanja svoje nadležnosti uspostaviti poseban odjel koji će isključivo razmatrati predmete navodne diskriminacije u pogledu postupanja javnih tijela na razini države, entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskih institucija i tijela, te pravnih osoba s javnim ovlastima, kao i postupanje svih pravnih i fizičkih osoba u svim područjima života.

U proračun Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine bit će uvrštena posebna proračunska stavka potrebna za funkcioniranje posebnog odjela/posebnih odjela za borbu protiv diskriminacije.

(6) Sve državne, entitetske i kantonalne institucije, tijela Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinske institucije i pravne osobe s javnim ovlastima, te ostale pravne i fizičke osobe dužne su, na zahtjev Ombudsmana Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva dostaviti tražene podatke i dokumente.

(7) Nadležne institucije Bosne i Hercegovine obvezne su surađivati s Ombudsmanom Bosne i Hercegovine i davati pisane odgovore i obavijesti u roku koji Ombudsman Bosne i Hercegovine odredi i o učinku preporuka danih s ciljem otklanjanja diskriminacije.

U članku 7. stavak (2) točka I), mijenja se i glasi:

“ I) radi na promociji ovog Zakona, informira javnost, podiže svijest, provodi kampanje i na druge načine aktivno promovira borbu protiv diskriminacije u svrhu prevencije iste.”

Članak 8.

(Vođenje evidencije i koordinacija nadležnih tijela)

(1) Nadležne institucije Bosne i Hercegovine dužne su redovito voditi evidenciju o svim slučajevima prijavljene diskriminacije, a prikupljene podatke obvezno dostavljati Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

(2) Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine obvezno je, u granicama zakonom utvrdjenih nadležnosti, na temelju prikupljenih podataka o pojavama i opsegu diskriminacije, najmanje jednom godišnje pripremati izvješće Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, a prema potrebi i posebna izvješća koja sadrže prijedlog mjera za sprečavanje i suzbijanje pojava diskriminacije u Bosni i Hercegovini.

(3) Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine dužno je putem Vijeća ministara Bosne i Hercegovine jednom godišnje izvješćivati i Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine o pojavama diskriminacije i u vezi s tim predlagati konkretne zakonodavne ili druge mjere.

(4) Sukladno odredbama ovoga članka, bit će ustanovljene posebne evidencije u zakonodavnim, izvršnim i sudskim tijelima radi evidentiranja slučajeva diskriminacije utvrđenih u kaznenim, parničnim, izvanparničnim i ovršnim postupcima.

(5) Središnja baza podataka za počinjena djela diskriminacije uspostaviti će se u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

(6) Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine će u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti Pravilnik o načinu prikupljanja podataka o predmetima diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kojim se utvrđuje sadržaj i izgled upitnika za prikupljanje podataka o predmetima diskriminacije i ostala pitanja u vezi s postupkom prikupljanja potrebnih podataka.

Članak 9.
(Praćenje provedbe Zakona)

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine prati provedbu ovoga Zakona.

Članak 10
(Suradnja s organizacijama civilnoga društva)

U izradi izvješća te pripremi zakona, strategija i drugih planova koji se odnose na stanje ljudskih prava i pitanja diskriminacije sve nadležne institucije obvezne su surađivati s organizacijama civilnoga društva koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava i organizacijama koje se bave zaštitom prava osoba i skupina osoba izloženih visokome riziku diskriminacije.

POGLAVLJE V. POSTUPCI ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE

Članak 11.
(Zaštita u postojećim postupcima)

(1) Svaka osoba ili skupina osoba koja se smatra diskriminiranom može tražiti zaštitu svojih prava kroz postojeće sudske i upravne postupke.

(2) U slučajevima kada povreda prava na jednako postupanje proizlazi iz upravnog akta, žalba u upravnom postupku i eventualno pokretanje upravnog spora po osnovi zaštite od diskriminacije, a kojom se zahtijeva poništenje takvog upravnog akta, neće spriječiti osobu iz stavka (1) ovoga članka da pokrene sudski postupak za zaštitu od diskriminacije.

(3) Svi konkretni zahtjevi navedeni u članku 12. ovoga Zakona, kao pojedinačni ili zajednički, mogu se tražiti u svrhu podnošenja tužbe u parničnom postupku.

U članku 11. dodaje se novi stavak (4) koji glasi:

“ (4) Sud i druga tijela primjenjuju načelo hitnosti u svim postupcima u kojima se ispituju tvrdnje o počinjenoj diskriminaciji.”

Članak 12.
(Posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije)

(1) Osoba ili skupina osoba koje su izložene bilo kojem obliku diskriminacije, prema odredbama ovoga Zakona, ovlaštene su podnijeti tužbu i tražiti:

a) utvrđivanje da je tuženik povrijedio tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je poduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje (tužba za utvrđivanje diskriminacije);

b) zabranu poduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno poduzimanje radnji kojima se uklanja diskriminacija ili njezine posljedice (tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije);

c) naknadu materijalne i nematerijalne šteta prouzročene povredom prava zaštićenih ovim Zakonom (tužba za naknadu štete);

d) objavu u medijima presude kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika u slučaju kada je diskriminacija počinjena putem medija (tiskanih, printanih i elektroničkih), odnosno bilo koje vrste medija.

(2) Sud i druga tijela koja provode postupak dužna su žurno poduzimati radnje u postupku, osiguravajući da sve tvrdnje o diskriminaciji budu što prije ispitane.

(3) Kada su svi zahtjevi utemeljeni na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, zahtjevi se mogu podnijeti zajedno (kumulativno) u jednoj tužbi, o kojoj se odlučuje u parničnom postupku, ako su svi zahtjevi u međusobnoj vezi i ako je isti sud stvarno nadležan za svaki od tih zahtjeva.

(4) O tužbama iz stavka (1) ovoga člana odlučuje nadležni sud primjenjujući odredbe zakona o parničnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

U članku 12. stavak (1) točka d) mijenja se i glasi:

“ d) da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika objavi u medijima”.

Iza stavka (1) dodaje se novi stavak (2) koji glasi:

“ (2) Zahtjevi iz stavka (1) ovoga članka mogu se istaknuti zajedno sa zahtjevima za zaštitu drugih prava o kojima se odlučuje u parničnom postupku ako su svi zahtjevi u međusobnoj vezi bez obzira na to je li za te zahtjeve propisano rješavanje u redovnom ili u posebnom parničnom postupku, osim sporova o smetanju posjeda. U tom slučaju primjenjuju se njerodavna pravila za vrstu spora o kojoj je riječ, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno”.

Dosadašnji stavak (4) postaje stavak (3).

Dodaju se novi stavak (4), (5) i (6) koji glase:

“ (4) Zahtjev za objavu presude iz stavka (1) točke d) ovoga članka sud će usvojiti ako utvrdi:

(a) da je do povrede prava na jednako postupanje došlo posredstvom medija, ili

(b) da je informacija o postupanju koje krši pravo na jednako postupanje bila objavljena u medijima, a objavljivanje presude je potrebno radi potpune naknade učinjene štete ili zaštite od nejednakog postupanja u budućim slučajevima”.

“(5) Ako usvoji zahtjev za objavom presude, sud će naložiti da se presuda objavi u cijelosti. Izuzetno, sud može odrediti da se presuda objavi u dijelovima ili da se iz teksta presude uklone određeni osobni podaci ako je to potrebno radi zaštite privatnosti stranaka i drugih osoba, a ne dovodi u pitanje svrhu pružene pravne zaštite”.

“(6) Presuda kojom se nalaže objava u medijima obavezuje izdavača medija u kojem treba objaviti presudu, bez obzira na to je li bio stranka u postupku”.

Članak 13.

(Nadležnost, rokovi i izvršenje)

(1) Ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, a sukladno zakonima o sudovima obaju entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, nadležni za sporove po tužbi iz članka 12. ovoga Zakona u prvom i drugom stupnju su sudovi opće mjesne nadležnosti.

(2) U postupcima propisanim u članku 12. ovoga Zakona uvijek je dozvoljena revizija.

(3) Po osnovi tužbenog zahtjeva iz članka 12. toč. b) i d) ovoga Zakona, nadležni sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje ili određuje kraći rok za ispunjenje radnje naložene tuženiku.

(4) Rok za podnošenje tužbe na osnovi članka 12. ovoga Zakona iznosi tri mjeseca od dana saznanja o počinjenoj povredi prava, a najdulje jednu godinu od dana činjenja povrede. Rok za podnošenje zahtjeva za reviziju iznosi tri mjeseca od dana uručenja drugostupanske presude.

U članku 13. stavak (1) mijenja se i glasi:

“(1) Ako ovim zakonom nije drukčije propisano, a sukladno zakonima o sudovima obaju entiteta i Brčko Disktrikta Bosne i Hercegovine, za sporove po tužbi iz članka 12. ovoga Zakona nadležan je u prvom i drugom stupnju pored suda opće mjesne nadležnosti i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište ili boravište, te sud mjesta gdje se dogodila šteta ili je počinjena radnja diskriminacije”.

Stavak (4) mijenja se i glasi:

“(4) Rok za podnošenje tužbe na osnovu članka 12. ovog zakona iznosi (3) tri godine od dana saznanja o učinjenoj povredi prava, a najdalje (5) pet godina od dana učinjenja povrede. Kod kontinuirane diskriminacije rok se računa od dana posljednje učinjene radnje. Rokovi se ne računaju u slučajevima sustavne diskriminacije. Rok za podnošenje zahtjeva za reviziju iznosi tri mjeseca od dana uručenja drugostupanske presude”.

Članak 14.
(Privremene mjere osiguranja)

Sud može u postupcima iz čl. 11. i 12. ovoga Zakona odrediti privremenu mjeru shodno pravilima zakona o parničnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

(Mjera osiguranja)

Članak 14. mijenja se i glasi:

“(1) Prije pokretanja i u toku postupka povodom zahtjeva iz članka 12. stavak (1) sud može na prijedlog predlagatelja odrediti sudsku mjeru osiguranja, odnosno privremenu mjeru osiguranja, shodno pravilima zakona o parničnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

(2) Mjera osiguranja se može odrediti ako:

- a) predlagatelj učini vjerojatnim da je povrijeđeno pravo na jednako postupanje,**
- b) je određivanje mjere osiguranja potrebno radi otklanjanja opasnosti od teške povrede prava na jednako postupanje, nenadoknadive štete ili sprečavanja nasilja.”**

Članak 15.
(Teret dokazivanja)

(1) U slučajevima kada osoba ili skupina osoba navode činjenice u postupku iz članka 12. ovoga Zakona, potkrepljujući navode o tome da je prekršena zabrana diskriminacije, navodni je prekršitelj dužan dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave.

(2) U slučajevima kada osoba smatra da je snosila posljedice diskriminacije, kao dokaz za ostvarivanje prava iz stavka (1) ovoga članka mogu se koristiti i statistički podaci ili baze podataka.

(3) U slučajevima kada osoba smatra da je snosila posljedice diskriminacije zbog propuštanja razumne prilagodbe, teret dokazivanja leži na suprotnoj strani.

Članak 15. stavak (1) mijenja se i glasi:

“(1) U svim postupcima predviđenim ovim zakonom kada osoba ili grupa osoba, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerojatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

Poslije stavka (3) dodaju se novi stavci (4), (5), (6), (7), (8) i (9), koji glase:

(4) Kao svjedok u postupcima za zaštitu od diskriminacije može se pojaviti i osoba koja se svjesno izložila diskriminatorskom postupanju, s namjerom neposredne provjere primjene pravila o zabrani diskriminacije.

(5) Osoba iz stavka (4) ovoga članka dužna je obavijestiti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o namjeravanoj radnji, osim ako okolnosti to ne dozvoljavaju, kao i da o poduzetoj radnji izvjesti Ombudsmana u pismenom obliku.

(6) Sud osobu iz stavka (4) ovoga članka može saslušati kao svjedoka.

(7) Osoba iz stavka (4) može podnijeti tužbu iz članka 12. stavak (1) točka a), b) i d) u konkretnom slučaju.

(8) Odredba stavka (1) ovoga članka ne primjenjuje u prekršajnim i kaznenim postupcima.

(9) U slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmana već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan u skladu sa pravilima postupka razmotriti preporuke Ombudsmana."

Članak 16.
(Sudjelovanje trećih osoba)

(1) U postupku koji se pokreće sukladno članku 12. ovoga Zakona, kao treća stranka na strani osobe ili skupine osoba koje tvrde da su žrtve diskriminacije, može se pridružiti tijelo, organizacija, ustanova, udruga ili druga osoba koja se, u sklopu svoje djelatnosti, bavi zaštitom od diskriminacije osoba ili skupine osoba o čijim se pravima odlučuje u postupku.

(2) Sud će dopustiti sudjelovanje treće stranke samo uz pristanak osobe na čiju se stranu treća stranka želi umiješati.

(3) Bez obzira na ishod parnice, treća stranka sama snosi troškove svoga sudjelovanja u parnici.

U članku 16. stavak (1) iza riječi "ovog Zakona" riječi "može se kao treća strana" mijenjaju se riječima "može se kao umješač".

Stavak (2) mijenja se i glasi: "Sud će dopustiti učešće umješača samo uz pristanak tužitelja".

Dodaje se novi stavak (3) koji glasi:

"(3) Umješač će učestvovati i poduzimati radnje u postupku sve do izričitog opoziva pristanka tužitelja".

Dosadašnji stavak (3) postaje stavak (4) u kojem se riječi "treća stranka sama snosi" zamjenjuju riječima "umješač sam snosi".

Članak 17.
(Kolektivna tužba za zaštitu od diskriminacije)

Udruge, tijela, ustanove ili druge organizacije koje su registrirane sukladno propisima kojima se regulira udruživanje građana u Bosni i Hercegovini, a imaju opravdani interes za zaštitu interesa određene skupine ili se u sklopu svoje djelatnosti bave zaštitom od diskriminacije određene skupine osoba, mogu podnijeti tužbu protiv osobe koja je povrijedila pravo na jednako postupanje ako učine vjerojatnim da je postupanjem tuženika povrijeđeno pravo na jednako postupanje većega broja osoba koje pretežito pripadaju skupini čija prava štiti tužitelj.

Članak 17. mijenja se i glasi:

“(1) Udruge ili druge organizacije osnovane u skladu sa zakonom, koje se bave zaštitom ljudskih prava odnosno prava određene grupe osoba mogu podnijeti tužbu protiv osobe koja je povrijedila pravo na jednako postupanje većeg broja osoba koje pretežno pripadaju grupi čija prava tužitelj štiti uz njihovu saglasnost.

(2) U tužbi iz stavka (1) ovoga članka mogu se istaknuti zahtjevi da se:

a) utvrdi da je tuženi povrijedio pravo na jednako postupanje u odnosu na članove grupe čija prava tužitelj štiti,

b) zabrani poduzimanje radnji kojima se krši ili može prekršiti pravo na jednako postupanje, odnosno izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njezine posljedice u odnosu na članove grupe,

c) presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje objavi u medijima na trošak tuženog.

(3) Procesne odredbe ovog zakona na odgovarajući način primjenjuju se na tužbu iz stavka (1) ovoga članka”.

Članak 18.
(Zaštita osoba koje prijavljuju diskriminaciju ili sudjeluju u postupku)

Nijedna osoba koje je prijavila diskriminaciju ili je sudjelovala u pravnom postupku za zaštitu od diskriminacije neće trpjeti nikakve posljedice zbog takva prijavljivanja ili sudjelovanja.

Članak 18. briše se.

POGLAVLJE VI. KAZNENE (PREKRŠAJNE) ODREDBE

Članak 19.
(Povreda članka 2. stavak (2) ovoga Zakona)

(1) Pravna osoba koja dovede neku osobu ili skupinu osoba u nepovoljan položaj po osnovama nabrojanim u članku 2. (Diskriminacija), stavak (1) na način opisan u čl. 3. (Oblici diskriminacije) i 4. (Ostali oblici diskriminacije) ovoga Zakona kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom uz iznosu od 1.500 KM do 5.000 KM.

(2) Za prekršaj iz stavka (1) ovog članka također će se kazniti i odgovorna osoba u državnoj, entitetskoj i kantonalnoj instituciji, instituciji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskoj instituciji, pravnoj osobi s javnim ovlastima i u drugoj pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 700 KM do 1.500 KM.

(3) Za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka također će se kazniti i fizička osoba novčanom kaznom u iznosu od 550 KM do 1.500 KM.

(4) Ako se prekršaj iz stavka (1) ovoga članka počini propuštanjem da se postupi po preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine, kaznit će se pravna osoba novčanom kaznom u iznosu od 2.500 KM do 6.500 KM, a odgovorna osoba u pravnoj osobi ili fizička osoba novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 3.000 KM.

(5) Ako se prekršaj iz stavka (1) ovoga članka počini propuštanjem da se postupi po nalogu suda, kaznit će se pravna osoba novčanom kaznom u iznosu od 3.500 KM do 10.000 KM, a odgovorna osoba u pravnoj osobi ili fizička osoba novčanom kaznom u iznosu od 2.000 KM do 5.000 KM.

Članak 20.

(Povreda članka 7. st. (6) i (7) ovoga Zakona)

(1) Kaznit će se pravna osoba za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 5.000 KM ako:

a) ne dostavi podatke ili dokumente na zahtjev Ombudsmana Bosne i Hercegovine, odnosno ne dostavi ih u propisanom roku i ne dopusti uvid u njih protivno članku 7. (Središnja institucija za zaštitu od diskriminacije) stavak (6) ovoga Zakona,

b) ne surađuje s Ombudsmanom Bosne i Hercegovine i ne daje pisane odgovore ili obavijesti, odnosno ne izvijesti o učinku preporuka danih radi otklanjanja diskriminacije protivno članku 7. stavak (7) ovoga Zakona.

(2) Za prekršaje iz stavka (1) ovoga članka također će se kazniti i odgovorna osoba u državnoj, entitetskoj i kantonalnoj instituciji, instituciji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskoj instituciji, pravnoj osobi s javnim ovlastima i u drugoj pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.500 KM.

(3) Za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka također će se kazniti i fizička osoba novčanom kaznom u iznosu od 450 KM do 1.000 KM.

Članak 21.

(Povreda članka 18. ovoga Zakona)

(1) Pravna osoba koja osobu koja je prijavila diskriminaciju u dobroj vjeri ili osobu koja je na bilo koji način sudjelovala u postupku zaštite od diskriminacije dovede u nepovoljan položaj na osnovi toga što je ta osoba prijavila diskriminaciju ili sudjelovala u postupku, protivno članku 18. (Zaštita osoba koje prijave diskriminaciju ili sudjeluju u postupku) ovoga Zakona, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 10.000 KM.

(2) Za prekršaje iz stavka (1) ovoga članka također će se kazniti i odgovorna osoba u državnoj, entitetskoj i kantonalnoj instituciji, instituciji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, općinskoj instituciji, pravnoj osobi s javnim ovlastima i u drugoj pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 3.500 KM.

(3) Za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka također će se kazniti i fizička osoba novčanom kaznom u iznosu od 700 KM do 2.000 KM.

(4) Ako prekršaj iz stavka (1) ovoga članka počini s namjerom odgovorna osoba u pravnoj osobi, kaznit će se odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 2.000 KM do 7.000 KM, a ako ga počini fizička osoba s namjerom, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 1.500 KM do 4.000 KM.

Članak 22.
(Zaštitne mjere)

- (1) Za prekršaje propisane ovim Zakonom mogu se izreći zaštitne mjere oduzimanja predmeta i zabrane obavljanja određene profesionalne djelatnosti, poslovne djelatnosti ili dužnosti.
- (2) Zaštitne mjere oduzimanja predmeta obvezatno se izriču svaki puta kada je prekršaj počinjen upotrebom tih predmeta, odnosno kada su predmeti bili namijenjeni počinjenju prekršaja ili su predmeti nastali zbog počinjenja prekršaja.

Članak 23.
(Objava rješenja o prekršaju)

Rješenje o prekršaju propisano ovim Zakonom objavljuje se u javnim medijima dostupnim na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 24.
(Usuglašavanje ostalih propisa s ovim Zakonom)

- (1) U slučaju postojanja nesuglasnosti drugih zakona s ovim Zakonom, u postupcima po ovome Zakonu primjenjivat će se ovaj Zakon.
- (2) Svi zakoni i opći propisi bit će usuglašeni s odredbama ovoga Zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (3) Ovaj Zakon ne prejudicira odredbe i uvjete utvrđene međunarodnim ugovorima i sporazumima s vjerskim zajednicama, čime se ne dira u njihovu djelatnu, normativnu i organizacijsku autonomiju i načelo punog uživanja prava vjerskih sloboda i izražavanja.

Iza članka 24. iza stavka (3) dodaje se novi stav (4) koji glasi:

(4) "Sva javna tijela, te ostala pravne osobe dužni su da u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, reguliraju načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije".

Članak 25.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH."

Broj: 03/A-06-2-ŽP-1704-5/15

Sarajevo: 22. decembar 2015. godine

BOSNA I HERCEGOVINA

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE

Trg BiH 1

Sarajevo

BOSNA I HERCEGOVINA

Organizaciona jedinica	Broj	Redni broj	Broj prijema
07	12	1000-2	14

Prosto 25.12.15

92

Predmet: Mišljenje o usklađenosti Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije sa *acquis*-em

Veza: Vaš akt broj: 01/02-400-21/2015 od 17. decembra 2015. godine

Na osnovu člana 18. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13), člana 6. Odluke o Direkciji za evropske integracije («Službeni glasnik BiH», broj 41/03) i Odluke o instrumentima za usklađivanje zakonodavstva BiH s pravnom tekovinom Evropske unije («Službeni glasnik BiH», broj 23/11), Direkcija za evropske integracije daje sljedeće:

M I Š L J E N J E

Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (u daljnjem tekstu: Nacrt zakona) vrše se izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09) na način da se propisuju nove odredbe ili unaprijeduju postojeća rješenja vezano za uvrštavanje dobi i invaliditeta, rodbinske i druge povezanosti osobe ili skupine osoba kao osnova za diskriminaciju, preformulaciju pojma spolnog izražavanja i orijentacije, definiciju uznemiravanja, definiciju viktimizacije, uvrštavanje poticanja na diskriminaciju kao oblika diskriminacije, definiciju težih oblika diskriminacije, načelo hitnosti u svim postupcima u kojima se ispituju tvrdnje o počinjenoj diskriminaciji, mogućnost izbora suda pred kojim će se voditi postupak po tužbi za zaštitu od diskriminacije, načelo preraspodjele tereta dokazivanja, pravo učešća umješaca u postupku na strani osobe ili skupine osoba koje tvrde da su žrtve diskriminacije, obavezu donošenja opštih upravnih akata od strane javnih tijela i pravnih osoba kojima će se regulisati postupanje u slučaju diskriminacije i određene procesne odredbe.

Direkcija za evropske integracije konstatuje da je obrađivač uz ponovno dostavljeni Nacrt zakona na mišljenje, dostavio uredno popunjene instrumente za usklađivanje u skladu sa članom 2. stav (3) Odluke o instrumentima za usklađivanje zakonodavstva BiH sa pravnom tekovinom Evropske unije.

U Izjavi o usklađenosti se navodi da je Nacrt zakona usklađivan sa:

- ✓ Direktivom Vijeća 2000/43/EZ od 29. juna 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo;
- ✓ Direktivom Vijeća 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. o uspostavi opšteg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja;
- ✓ Direktivom 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. jula 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinaka).
- ✓ Direktivom Vijeća 2004/113/EZ od 13. decembra 2004. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga;
- ✓ Direktivom Vijeća od 19. decembra 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti (79/7/EEZ).

U Izvještaju za Bosnu i Hercegovinu za 2015. godinu istaknuto je da se Bosna i Hercegovina suočava s mnogim izazovima u pogledu ljudskih prava i zaštite manjina. Pravni i institucionalni okvir za poštovanje ljudskih prava zahtijeva značajna poboljšanja i usvojeno zakonodavstvo treba efikasno provoditi, naročito u pogledu borbe protiv diskriminacije. Učinkovita zaštita ljudskih prava je onemogućena neujednačenom provedbom propisa o borbi protiv diskriminacije kao i nedostatkom državne strategije za borbu protiv diskriminacije. Posebno se ističe da nisu preduzeti koraci na razvijanju strategije za borbu protiv diskriminacije na državnom nivou, a da Zakon o zabrani diskriminacije nije izmijenjen kako bi obuhvatio dob i invalidnost te jasno definisao rodni identitet i seksualnu orijentaciju kao osnov za diskriminaciju, niti su njegove odredbe na odgovarajući način ugrađene u zakon o radu ili u visoko obrazovanje.

Nacrtom zakona su obuhvaćene neophodne izmjene Zakona o zabrani diskriminacije istaknute u Izvještaju za BiH za 2015. godinu, a propisana je i obaveza usaglašavanja svih zakona i opštih propisa s odredbama ovog zakona, kao i obaveza donošenja opštih upravnih akata od strane javnih tijela i pravnih osoba kojima će se regulisati postupanje u slučaju diskriminacije i određene procesne odredbe. S tim u vezi, donošenjem predmetnog Nacrta zakona ispunio bi se još jedan važan zahtjev u procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Nacrtom zakona je postignut visok stepen usklađenosti sa *acquis*-em, s tim da su pojedine odredbe propisa EU predmet regulisanja drugih propisa na državnom nivou i/ili nižim nivoima vlasti u BiH, kao i da pojedine odredbe nisu podesne za usklađivanje u datoj fazi procesa pridruživanja te će biti preuzete u odgovarajućoj fazi pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Nakon izvršene analize sekundarnih izvora prava Evropske unije i teksta Nacrta zakona, Direkcija za evropske integracije konstatuje da je Nacrt zakona djelimično usklađen sa odredbama Direktive Vijeća 2000/43/EZ, Direktive Vijeća 2000/78/EZ, Direktive 2006/54/EZ, Direktive Vijeća 2004/113/EZ i Direktive Vijeća 79/7/EEZ.

Direkcija za evropske integracije vam stoji na raspolaganju, u okviru svojih nadležnosti, u domenu usklađivanja budućeg zakonodavstva sa odredbama *acquis*-a.

S poštovanjem,

Prilog:

- ovjerena Izjava o usklađenosti

DIREKTOR

Edin Dilberović

IZJAVA O USKLAĐENOSTI

1. Obradivač odnosno predlagatelj nacrt/prijedloga propisa		Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
2. Naziv nacrt/prijedloga propisa		Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije <i>Draft Law on Amendments to the Law on Prohibition of Discrimination</i>
3. Usklađenost nacrt/prijedloga propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju		
3.1.	Odredba Sporazuma	Glava I, Opći principi, član 2. i član 5 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane („Službeni glasnik BiH – međunarodni ugovori“, broj 10/08)
3.2.	Prijelazni rok za usklađivanje	Do kraja prelaznog perioda iz člana 8. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju - 6 godina od stupanja na snagu Sporazuma.
3.3.	Ocjena ispunjenosti obaveze iz navedene odredbe Sporazuma	Djelimično ispunjava
3.4.	Razlozi za djelimično ispunjavanje odnosno neispunjavanje obaveze iz navedene odredbe Sporazuma	Odredene odredbe nisu podesne za usklađivanje u datoj fazi procesa pridruživanja Evropskoj uniji, a pojedine odredbe su predmet regulisanja drugih propisa na državnom i/ili nižim nivoima vlasti.
4. Stepen usklađenosti nacrt/prijedloga propisa s <i>acquis</i> -em EU		
4.1.	Primarni izvori prava EU	Ugovor o funkcioniranju Europske Unije (prečišćeni tekst 2012.). (OJ C 326, 26. 10. 2012.); Drugi dio, Suzbijanje diskriminacije i građanstvo Unije, Treći dio - Politike i unutarnje djelovanje EU, Glava X - Socijalna politika Djelimično usklađeno
4.2.	Sekundarni izvori prava EU	1. DIREKTIVA VIJEĆA 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (OJ L 180, 19.07.2000) <i>COUNCIL DIRECTIVE 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin (OJ L 180, 19.07.2000)</i> 2. DIREKTIVA VIJEĆA 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (OJ L 303, 02.12.2000) <i>COUNCIL DIRECTIVE 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation (OJ L 303, 02.12.2000)</i> 3. DIREKTIVA VIJEĆA 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga (OJ L 373, 21.12.2004) <i>COUNCIL DIRECTIVE 2004/113/EC of 13 December 2004 implementing the principle of equal treatment between</i>

		<p>men and women in the access to and supply of goods and services (OJ L 373, 21.12.2004)</p> <p>4. DIREKTIVA 2006/54/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinaka) (OJ L 204, 26.07.2006)</p> <p><i>DIRECTIVE 2006/54/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2006 on the implementation of the principle of equal opportunities and equal treatment of men and women in matters of employment and occupation (recast) (OJ L 204, 26.07.2006)</i></p> <p>5. DIREKTIVA VIJEĆA od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti (OJ L 006, 10.01.1979)</p> <p><i>COUNCIL DIRECTIVE of 19 December 1978 on the progressive implementation of the principle of equal treatment for men and women in matters of social security (OJ L 006, 10.01.1979)</i></p> <p>Djelimično usklađeno</p>
4.3.	Ostali izvori prava EU	
4.4.	Razlozi za djelimičnu usklađenost ili neusklađenost	Odredene odredbe nisu podesne za usklađivanje u datoj fazi procesa pridruživanja Evropskoj uniji, a pojedine odredbe su predmet regulisanja drugih propisa na državnom i/ili nižim nivoima vlasti.
4.5.	Rok za potpuno usklađivanje	U odgovarajućoj fazi pristupanja Evropskoj uniji, a najkasnije danom ulaska BiH u Evropsku uniju.
5.	Da li je osiguran prijevod pravnih izvora na jezike u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini	Da
6.	Da li je nacrt/prijedlog propisa preveden na jedan od službenih jezika EU	Ne
7.	Učešće domaćih i stranih konsultanata/eksperata i njihovo mišljenje	Ne

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I
IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE

Semiha Borovac

MINISTRICA
Semiha Borovac

DIREKCIJA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
POMOĆNIK DIREKTORA

Amela Azimović

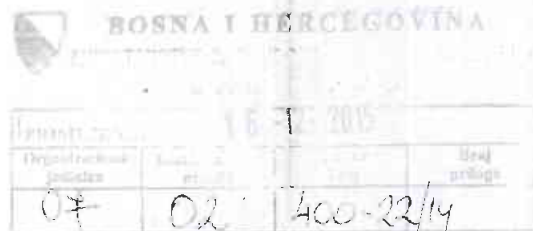
AMELA Azimović

22.12.2006.

02-06-2-1704-4/15

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE
AND TREASURY

Broj: 05-02-2-9314-2/15
Sarajevo, 14.12.2015. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

PREDMET: Mišljenje na nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije

Veza: akt broj: 01-02-400-20/2015 od 9.12.2015. godine

Vezano za Vaš dopis, broj naveden u vezi, a kojim se traži Mišljenje na nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, sukladno odredbama članka 31. stavak (1) točka e) Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03), dajemo

M I Š L J E N J A

1. Aktom navedenim u vezi. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine dostavilo je zahtjev za Mišljenje na nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije kojim se **mijenjaju u cijelosti ili djelimično** čl.2., - 4., 7., 11.-17. i 23., dodaju novi čl. 1a., 4a., 12a., 24a., a briše članak 18. Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, br 59/09).
2. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine razmotrilo je predmetni akt kao i Obrazloženje dostavljeno u vezi, te konstatiralo da je u dijelu Obrazloženja pod točkom V Obrazloženje finansijskih sredstava za provedbu Zakona o finansijski učinci Zakona navedeno da s obzirom da Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kao središnje tijelo za zaštitu od diskriminacije provodi Zakon o zabrani diskriminacije sukladno svom djelokrugu, **procjenjuje se da za provedbu ovoga zakona nisu potrebna dodatna finansijska sredstva sredstva.**
3. Na osnovu konstatiranog u tački 2. ovog mišljenja, Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine daje pozitivno mišljenje na finansijski aspekt nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije.

S poštovanjem,

MINISTAR
Vjekoslav Bevanda

DOSTAVITI:

- naslovu
- Sektoru za proračun institucija Bosne i Hercegovine
- a/a

Broj: 01-02-1-871/15
Sarajevo, 14.12.2015. godine
(ZB)

01	02	1-871/15
01	02	1-871/15
01	02	1-871/15

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE
SARAJEVO

PREDMET: Mišljenje o Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama
Zakona o zabrani diskriminacije

Ured za zakonodavstvo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, razmotrio je **Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije** i na osnovu člana 25. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), daje

M I Š L J E N J E

Ustavni osnov za donošenje predmetnog Zakona sadržan je u članu IV 4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nadležna za donošenje zakona potrebnih za provođenje odluka Predsjedništva Bosne i Hercegovine ili za vršenje funkcija Parlamentarne skupštine prema Ustavu Bosne i Hercegovine.

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, članom II 4. uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno prijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Članstvo Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji uvjetovano je i usvajanjem antidiskriminacijskog zakonodavstva i njegove potpune usklađenosti s pravnom stečevinom Evropske unije, kao i njegovom primjenom u praksi. Takođe Bosnu i Hercegovinu kao članicu Vijeća Evrope, obavezuje poštivanje principa nediskriminacije

Predmetnim zakonom, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice predložilo je izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09), koje se uglavnom odnose na usklađivanje sa direktivama Evropske unije, a koji je pripremila Radna grupa sastavljena od predstavnika određenih institucija Bosne i Hercegovine.

Na dostavljeni tekst Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, Ured za zakonodavstvo daje sljedeće sugestije:

- u članu 1. uvodni dio preformulisati na sljedeći način:

„U Zakonu o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09), iza člana 1. dodaje se novi član 1a. koji glasi:

„Član 1a.

(Definicije)“

i dalje nastaviti sa tekstom novog člana“

- u članu 4. kojim se predlažu izmjene u članu 4. osnovnog zakona, u prvom pasusu, promjenu stava (1) započeti sa novim redom

„(1) Uznemiravanje ...“;

- sugerišemo da se za svaku izmjenu ili dopunu u ovom članu nije potrebno svaki put navoditi „U članu 4. „, već je potrebno samo navesti stav u kojem se radi izmjena (pr. U stavu (2)), a takođe sugerišemo da se umjesto riječi mijenja koristi riječ zamjenjuje;
- takođe u članu 4. nejasno je pripremljeno brisanje i dodavanje stavova, pa ukoliko se dodaju dva nova stava (6) i (7), a već imamo stav (6) kojim možemo zamijeniti samo tekst, te predlažemo poslije izmjene u stavu (5) sljedeću formulaciju:

Stav (6) mijenja se i glasi:

„(6)“

Iza stava (6) dodaje se novi stav (7) koji glasi:

„(7)“;

- u članu 5. uvodni dio preformulisati na sljedeći način:

„Iza člana 4. dodaje se član 4a. koji glasi:

Član 4a.

(navesti naziv člana)

i dalje nastaviti sa tekstom člana;

- u članu 6. primijeniti pravilo koje je dato u sugestiji na član 4. , a odnosi se na izmjene u više stavova u okviru jednog člana;
- u prvom pasusu, u kojem se mijenja više riječi u stavu (2) predlažemo da se termin riječ zamijeniti terminom tekst;
- takođe, u okviru ovog člana gdje se u stavu (2) briše tačka d) potrebno je uraditi prenumeraciju ostalih tačaka, tako da se poslije brisanja određenih tačaka ili tačke i poslije izmjene ili izmjena u određenim tačkama, pripremi zasebna rečenica kao poseban pasus koja bi u konkretnom primjeru trebala da glasi:

„Dosadašnje tač. e), f), g), h), i), j), k), l), m) postaju tač. d), e), f), g), h), i), j), k), l).“;

- u članu 7., primijeniti sugestiju datu u članu 4. koja se odnosi na formulaciju za promjenu teksta u određenom stavu;
- u članu 8. u drugom pasusu uvodni dio preformulisati na sljedeći način:
„Iza stava (1) dodaje se novi stav (2) koji glasi:
„(2) ...“
- takođe, u ovom članu nejasne su formulacije prenumerisanja stavova i dodavanja novih stavova, pa ukazujemo da se ovo pravilno preformuliše u odnosu na tekst člana u osnovnom zakonu;
- u članu 9. primijeniti sugestiju datu u članu 5. koja se odnosi na uvođenje novog člana, a isto je potrebno primijeniti i u članu 17.;
- u članu 10. primijeniti sugestiju iz čl. 4. i 7., kao i pravilo da se samo u prvom pasusu navede član, a ne u svakom pasusu, već samo stav u okviru kojeg se predlažu izmjene;
- u čl. 11., 12. i 14. ispod uvodnog dijela navesti oznaku broja člana, kao i naziv;
- u članu 13. primijeniti pravilo iz člana 10., a takođe ukazujemo da se u prvom pasusu preispita druga rečenica, s obzirom da u osnovnom tekstu zakona u članu 16. stavu (1) ne postoje riječi koje se brišu;
- u članu 14. kojim se mijenja član 17. u stavu (2) tačke označiti u skladu sa članom 32. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 11/05);
- poslije člana 17. potrebno je pripremiti i član 18. kojim će se propisati stupanje na snagu i objavljivanje u „Službenom glasniku BiH“;
- takođe, ispod teksta zakona potrebno je pripremiti datiranje i potpis, na način kako je to predviđeno za zakone.

Ured za zakonodavstvo ukazuje da se o tekstu nacrtu zakona pribave mišljenja Ministarstva pravde i Ministarstva finansija i trezora, kao i mišljenje Direkcije za evropske integracije.

DIREKTOR
Dražen Podinić

Broj: 09-02-4-11652/15
Sarajevo, 10.12.2015. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA
I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE**

Trg BiH br. 1
71000 Sarajevo

PREDMET: Mišljenje na Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije; dostavlja se

Veza: vaš akt broj: 01-02-400-20/2015 od 09.12.2015. godine

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine razmotrilo je tekst Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (u daljem tekstu: Nacrt zakon), te na temelju članka 31. stavak 1. točka b) Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 22/03), u pogledu sankcija, organizacije i funkcioniranja, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Generalna primjedba:

Odredbom člana 29. stav (3) Jedinostvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 11/05, 58/14 i 60/14) (u daljem tekstu: Jedinstvena pravila), propisano je da članovi imaju nazive koji se upisuju ispod bročane oznake člana i stavljaju u zagradu, u kom smislu je potrebno predložene odredbe dograditi, na način da se svim članovima upiše naziv člana u skladu sa sadržajem odredaba tog člana.

Član 1. Nacrta zakona je potrebno uskladiti sa članom 49. Jedinostvenih pravila, kojim je propisano da propis o izmjenama i dopunama treba u prvom članu sadržavati pozivanje na osnovni propis i oznaku prvog člana koji se mijenja ili dopunjuje, a ostali članovi prate redoslijed teksta.

Takođe je uočeno da nisu pravilno primjenjene odredbe člana 53. Jedinostveni pravila, koje se odnose na obilježavanje stavova, koji se mijenjaju, pa predlažemo da se u cijelom tekstu Nacrta zakona izvrši usklađivanje sadržaja sa citiranom odredbom Jedinostvenih pravila.

Ocjenom sadržine teksta Zakona, u kontekstu odredaba članka 46. stavak (3) Jedinostvenih pravila kojim je propisano da ako se više od polovine članaka osnovnog propisa mijenja, odnosno dopunjuje, potrebno je pristupiti donošenju novog propisa, utvrđeno je da osnovni tekst Zakona o zabrani diskriminacije sadrži ukupno 25 članaka, a predloženi tekst izmjena i dopuna Zakona sadrži 17 članaka, iz kog razloga je potrebno pristupiti donošenju novog propisa.

Konstatovano je da Nacrt zakona ne sadrži prelazne i završne odredbe, pa se samim tim ne može utvrditi stupanje na snagu propisa, niti početak primjene odredaba istog, u kom smislu je potrebno dopuniti odredbe Nacrta zakona.

Ocjenom sadržine obrazloženja, utvrdili smo da isto sadrži sve potrebne elemente sukladno članku 60. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine, s tim da dio Obrazloženja koji se odnosi na opis konsultacija vođenih u procesu izrade propisa, ne sadrži podatke o primjeni Pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa („Službeni glasnik BiH“, br.: 81/06 i 80/14), čija primjena je u postupku donošenja propisa obvezujuća, u kom smislu predlažemo da se izvrši dopuna obrazloženja.

Takođe predlažemo da se Obrazloženje dopuni i u skladu sa odredbama člana 105. stav (3) tačka c) Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 79/14) i člana 95. Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine od 14. 05.2014. godine.

Osim generalnih primjedbi, dostavljamo i primjedbe na posebne članove zakona, kako slijedi:

Članak 2. Nacrta je potrebno razdvojiti u stavove. Isto tako pravilo je da se tekst ne briše pa mijenja sve u istoj rečenici nego da je pravilo da se tekst ili briše ili se mijenja zbog čega predlažemo da preformulirate tekst članka 2. koji glasi „Iza riječi "društvenog položaja i spola" brišu se riječi "spolnog izražavanja ili orijentacije i mijenjaju riječima "seksualne orijentacije" rodnog identiteta, spolnih karakteristika".“.

U članku 3. je nejasno iza kojih riječi u tekstu stavka (1) dodajete riječi „u odnosu na osnove definirane u članku 2. stavak (1) ovoga zakona“, obzirom da smo uvidom u osnovni tekst utvrdili da se na dva mjesta pojavljuju riječi „osoba ili skupina osoba“, iza kojih dodajete citirani tekst. Ovo posebno kada se norma prevede na hrvatski jezik gdje se jednina i množina od riječi „osoba“ isto piše ali drugačije izgovara. Jednako tako, već se na početku stavka (1) tog članka pozivate na osnove iz članka 2. pa nije jasno zašto to još jednom u istom stavku dodajete.

U članku 4. stavak (5) nije jasno nakon koje riječi „diskriminacije“, obzirom da se na dva mjesta u stavku (5) pojavljuje, dodajete predviđeni tekst. Jednako tako, u istom članku dodajete na kraju st. (6) i (7) ali samo ste naveli kako glasi stavak (6).

Odredba članka 9. kojim se dodaje članak 12a. nije jasna i treba je precizirati.

Odredba članka 10. kojom se u članku 13. osnovnog zakona mijenja stavak (1) potrebno je precizirati da norma bude jasna i precizna, te utvrditi kriterije kada će koji sud zasnovati nadležnost. Ovako postavljena odredba otvara pravnu nesigurnost jer nije precizno utvrđeno koji je to sud stvarno i mjesno nadležan za postupanje u ovim slučajevima. Jednako tako, predlažemo da razmotrite opravdanost povećanja roka za tužbu u stavku (4) članka 13. sa tri mjeseca na tri godine, jer je to jako dug period u kojem je ostavljeno pravo na pokretanje tužbe od dana saznanja za povredu a da nije uslovljeno nekim dodatnim okolnostima, kao npr. da je osoba bila u strahu od posljedica zbog podnošenja tužbe ili nekih drugih okolnosti zbog kojih nije u razumnom roku pokrenula postupak zaštite svojih prava. U obrazloženju Nacrta nije dato objašnjenje za tako radikalnu odluku.

U članku 11. kojim se mijenja članak 14. osnovnog zakona, u stavku (1) je već propisano da se na mjere osiguranja primjenjuju odredbe parničnog zakona i nije potrebno u stavku (2) propisivati kada će se one primijeniti, jer je to nepotrebno prepisivanje odredbi iz ZPP-a.

U članku 12. kojim se mijenja članak 15. osnovnog zakona u stavku (1) je potrebno precizirati kako i koji statistički podaci i baze podataka se mogu koristiti. Dalje, predlažemo da u odredbi stavka (4) propišete obvezu da osoba koja se namjerno izloži diskriminaciji upozna sa tim Ombudsmana prethodno i da propišete

koji su to slučajevi u kojima to ne mora uraditi. Ne propisivanje istog ostavlja se prevelika dispozicija u ovako osjetljivom slučaju. Uvjetovati da osoba koja se svjesno podvrgne diskriminatorskom ponašanju mora pismeno ranije obavijestiti Ombudsmana pa da može podnijeti tužbu ili pooštriti uvjete za podnošenje tužbe u ovim slučajevima da bismo spriječili zloupotrebe. Mišljenja smo da je stavak (7) potrebno precizirati i definisati, kao i razmisliti da teret dokazivanja leži na suprotnoj strani ali treba i pojačati sigurnost da osoba koja pokreće postupak ima adekvatne dokaze da je diskriminacija učinjena, odnosno okolnosti učinit barem vjerovatnim.

U članku 14. je potrebno propisati da treba i suglasnost osoba u čije ime udruga pokreće postupak.

S poštovanjem,

Dostaviti:

- naslovu;
- a/a.

MINISTAR

Josip Grubeša

Broj: 03-02-1193/2015
Sarajevo, 11.12.2015. godine

BOSNA I HERCEGOVINA

**MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE
BOSNE I HERCEGOVINE
gđa Semiha Borovac, ministrica**

PREDMET: Veza Vaš akt broj: 07/2-02-936-14/14 od 13.11.2015. godine

Poštovana,

U vezi Vašeg akta broj: 07/2-02-936-14/14 od 13.11.2015. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je, na 33. sjednici, održanoj 10.12.2015. godine, utvrdila **Mišljenje o Prednacrtu zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Prednacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije**, V. broj: 1688/2015 od 10.12.2015. godine, koje Vam u prilogu dostavljam.

S poštovanjem,

PREMIJER

Fadil Novalić
Fadil Novalić

Prilog: kao u tekstu

Cc: - Federalno ministarstvo pravde
gosp. Mato Jozić, ministar
- Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine
gđa Ana Vuković, direktorica

Na osnovu člana 51. Poslovnika o radu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst - („Službene novine Federacije BiH“, br. 6/10, 37/10 i 62/10), Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je, na 33. sjednici, održanoj 10.12.2015. godine, utvrdila sljedeće:

MIŠLJENJE

Nakon razmatranja Prednacrtu zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Prednacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, koji su Vladi Federacije Bosne i Hercegovine dostavljeni aktom Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine broj: 07/2-02-936-14/14 od 13.11.2015. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine nema primjedbi na tekstove predloženih prednacrtu zakona.

V. broj: 1688/2015
10.12.2015. godine
Sarajevo

PREMIJER

Fadil Novalić
Fadil Novalić

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

БРЧКО ДИСТРИКТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ВЛАДА

BOSNA I HERCEGOVINA

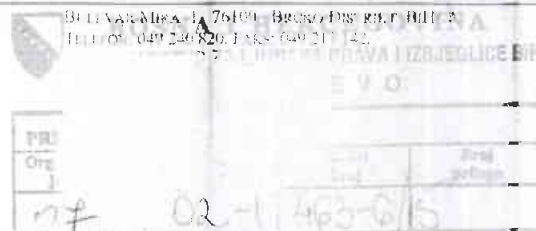
BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE

VLA DA

БЕЛОВАРИЦА 1 76100 БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ
ТЕЛЕФОН: 049 240 820 ФАКС: 049 211 142

www.bdccentral.ba

БЕЛОВАРИЦА 1 76100 БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ
ТЕЛЕФОН: 049 240 820 ФАКС: 049 211 142

Broj predmeta: 02-000364/15
Broj akta: 01.11-1031DS-04/15
Datum, 24.12.2015. godine
Mjesto, Brčko

Na osnovu člana 52. Statuta Brčko distrikta BiH – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 2/10), člana 10. i člana 11. stav (4) Zakona o Vladi Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, brojevi: 19/07, 36/07, 38/07, 2/08, 17/08, 23/08, 14/10 i 28/12), a nakon razmatranja Nacrta Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH i Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije u BiH, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, na drugom nastavku 99. redovne sjednice održanom 23. decembra 2015. godine, donosi

ZAKLJUČAK

Član 1.

Izjašnjavajući se o Nacrtu Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH i Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije u BiH, koje je izradilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine podržava donošenje navedenih zakona uz komentar da se izvrši dopuna člana 38. Nacrta Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH na način da se u stavu (1) ovog člana iza riječi: „entiteta“ dodaju riječi: „i Brčko distrikta BiH“.

Član 2.

Ovaj zaključak stupa na snagu danom donošenja.

DOSTAVITI:

1. Svim članovima Vlade Brčko distrikta BiH
2. Ministarstvu ljudskih prava Bosne i Hercegovine
Trg BiH br. 3, 71 000 Sarajevo
3. Kabinetu gradonačelnika
4. Uredu koordinatora Brčko distrikta BiH
pri Vijeću ministara BiH
5. Uredu za upravljanje javnom imovinom
6. Sekretaru Vlade Brčko distrikta BiH
7. Direkciji za finansije Brčko distrikta BiH
8. Zakonodavnom uredu
9. Sektoru za koordinaciju politika i opće poslove
- Odsjeku za opće poslove
10. Arhivi.

GRADONAČELNIK

dr. Anto Domic

